

Viggo Røberg og Claes Tande

- Avsender: Viggo Røberg og Claes Tande
- Høringsinstans: Privatperson
- Ønsker å ta stilling til høringen: JA

Avgitte svar

Lovens formål og medlemskapsspørsmål

1. Dagens tre lover erstattes av én felles lov om tros- og livssynssamfunn

jf. kap. [6](#), [8](#), [18](#) og § [1](#) i høringsnotatet (åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ	Hvor viktig er dette?	Eventuell kommentar
☒ Enig	☒ Viktig	Høringsuttalelsen er gitt i kommentarfeltet nederst. Se under Frivillig kommentar. Dette har sammenheng med at flere av spørsmålene som er satt opp ikke kan besvares entydig, og en del emner krever resonnementer på tvers av utkastets kapitler. I den sammenheng vil det til slutt bli trukket ut noen ideer og forslag til justerte eller alternative regler i forhold til det som er sendt ut.
☒ Enig	☒ Ikke viktig	
	☒ Ingen oppfatning	

2. Lovens formål skal være å understøtte tros- og livssynssamfunnene

jf. [kap. 7](#) og § [1](#) i høringsnotatet (åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ	Hvor viktig er dette?	Eventuell kommentar
☒ Enig	☒ Viktig	Se uttalelse under Frivillig kommentar: Spørsmålet gjelder her en rekke problemstillinger og loven mye mer enn tilskudd
☒ Enig	☒ Ikke viktig	
	☒ Ingen oppfatning	

3. Loven skal definere tros- og livssynssamfunn som "sammenslutninger for felles utøvelse av en religiøs tro eller et sekulært livssyn"

jf. [kap. 7](#) og § [1](#) i høringsnotatet (åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ	Hvor viktig er dette?	
☒ Enig	☒ Viktig	
☒ Enig	☒ Ikke viktig	

☐ Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

Det er foreslått tilføyelser i Frivillig kommentar

4. Den gjeldende lovregulerte ordningen om barns tilhørighet til tros- og livssynssamfunn oppheves

jf. [kap. 18](#) og [§§ 2](#) og [3](#) (lenkene åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ Enig
☐ Uenig

Hvor viktig er dette?

☐ Viktig
☐ Ikke viktig
☐ Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

Se uttalelse under Frivillig kommentar. Spørsmålet gjelder her en rekke problemstillinger

Registrering og tilskudd

5. Det settes som krav for registrering av tros- og livssynssamfunn at samfunnet må ha mer enn 500 medlemmer som har fylt 15 år

jf. [kap. 7](#) og [§ 3](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ Enig
☐ Uenig

Hvor viktig er dette?

☐ Viktig
☐ Ikke viktig
☐ Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

Se uttalelse under Frivillig kommentar. Spørsmålet gjelder her en rekke problemstillinger

6. Lovens antallskrav kan oppfylles ved at likeartede samfunn søker om å bli registrert i fellesskap

jf. [kap. 7](#) og [§ 3](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ Enig
☐ Uenig

Hvor viktig er dette?

☐ Viktig
☐ Ikke viktig
☐ Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

Se uttalelse under Frivillig kommentar. Spørsmålet gjelder her en rekke problemstillinger, bl a kirkesamfunn, internasjonale mv

7. Det gis hjemmel i loven for at antallskravet kan fravikes i helt særlige tilfeller

jf. [kap 7](#) og [§ 3](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ Enig

☐ Enig

Hvor viktig er dette?

Eventuell kommentar

☐ Viktig

Se uttalelse under Frivillig kommentar om emnet

☐ Ikke viktig

☐ Ingen oppfatning

8. Et samfunn må være registrert for å ha krav på tilskudd og for å kunne tildeles vigselfrett, jf. kap. 7 og 19 og §§ 3 og 4 og forslag til endring i ekteskapsloven § 12 første ledd.

jf. [kap. 7](#) og [19](#) og [§§ 3](#) og [4](#)

forslag til endring i ekteskapsloven § 12 første ledd (lenkene åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

Hvor viktig er dette?

Eventuell kommentar

☐ Enig

☐ Viktig

Se uttalelse under Frivillig kommentar. Spørsmålet gjelder her en rekke problemstillinger

☐ Enig

☐ Ikke viktig

☐ Ingen oppfatning

9. Staten skal overta kommunenes finansieringsansvar for tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke

jf. [kap. 13](#) og [§ 4](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

Hvor viktig er dette?

Eventuell kommentar

☐ Enig

☐ Viktig

Se uttalelse under Frivillig kommentar. Spørsmålet gjelder her en rekke problemstillinger

☐ Enig

☐ Ikke viktig

☐ Ingen oppfatning

10. Tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke skal beregnes etter antallet medlemmer i samfunnet over 15 år

jf. [kap. 14](#) og [§ 4](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

Hvor viktig er dette?

Eventuell kommentar

☐ Enig

☐ Viktig

Se uttalelse under Frivillig kommentar. Spørsmålet gjelder her en rekke problemstillinger

☐ Enig

☐ Ikke viktig

☐ Ingen oppfatning

11. Satsen for tilskudd per medlem i tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke skal reguleres årlig i samsvar med endringene i statens tilskudd til Den norske kirke

jf. [kap. 14](#) og [§ 4](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ ~~Enig~~
☐ ~~Enig~~

Hvor viktig er dette?

☐ ~~Viktig~~
☐ ~~Ikke viktig~~
☐ ~~Ingen oppfatning~~

Eventuell kommentar

Se uttalelse under Frivillig kommentar: Spørsmålet gjelder her en rekke problemstillinger og fremstår som et lurespørsmål

12. Tilskudd til investeringer av Den norske kirkes kirkebygg fra før 1900 skal ikke inngå i reguleringsgrunnlaget for tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn

jf. [kap. 14](#) og [§ 4](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ ~~Enig~~
☐ ~~Enig~~

Hvor viktig er dette?

☐ ~~Viktig~~
☐ ~~Ikke viktig~~
☐ ~~Ingen oppfatning~~

Eventuell kommentar

Se uttalelse om dette emnet under Frivillig kommentar. Spørsmålet gjelder her en rekke problemstillinger og fremstår som et lurespørsmål

13. Tilskudd til oppgaver Den norske kirke utfører på vegne av det offentlige skal ikke inngå i reguleringsgrunnlaget for tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn

jf. [kap. 14](#) og [§ 4](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ ~~Enig~~
☐ ~~Enig~~

Hvor viktig er dette?

☐ ~~Viktig~~
☐ ~~Ikke viktig~~
☐ ~~Ingen oppfatning~~

Eventuell kommentar

Se uttalelse om dette emnet under Frivillig kommentar

14. Tilskudd til utgifter som følger av Den norske kirkes særlige stilling skal ikke inngå i reguleringsgrunnlaget for tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn

jf. [kap. 14](#) og [§ 4](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ ~~Enig~~
☐ ~~Enig~~

Hvor viktig er dette?

☐ ~~Viktig~~
☐ ~~Ikke viktig~~
☐ ~~Ingen oppfatning~~

Eventuell kommentar

Se uttalelse om dette under Frivillig kommentar

15. Samfunn skal kunne nektes tilskudd dersom de mottar bidrag fra stater som ikke respekterer retten til tros- og livssynsfrihet

jf. [kap. 15](#) og [§ 6](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ ~~E~~enig
☐ ~~E~~enig

Hvor viktig er dette?

☐ ~~E~~viktig
☐ ~~E~~ikke viktig
☐ ~~E~~ingen oppfatning

Eventuell kommentar

Se uttalelse om dette emnet under
Frivillig kommentar

16. Det skal overlates til fylkesmannen å treffe vedtak om registrering og tilskudd etter loven og å føre tilsyn med virksomheten

jf. [kap. 17](#) og [§ 7](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ ~~E~~enig
☐ ~~E~~enig

Hvor viktig er dette?

☐ ~~E~~viktig
☐ ~~E~~ikke viktig
☐ ~~E~~ingen oppfatning

Eventuell kommentar

Se uttalelse om dette under Frivillig
kommentar. Spørsmålet gjelder her
en rekke problemstillinger

17. Fylkesmannens myndighet etter loven skal kunne ivaretas av ett fylkesmannsembete

jf. [kap. 17](#) og [§ 7](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ ~~E~~enig
☐ ~~E~~enig

Hvor viktig er dette?

☐ ~~E~~viktig
☐ ~~E~~ikke viktig
☐ ~~E~~ingen oppfatning

Eventuell kommentar

Se uttalelse om dette under Frivillig
kommentar. Spørsmålet gjelder her
en rekke problemstillinger

Den norske kirke

18. Særskilte bestemmelser som kun retter seg mot Den norske kirke (kirkelig rammelov) skal gis i et eget kapittel i den nye trossamfunnsloven

jf. [kap. 8](#) og [§§ 8 – 16](#) (lenkene åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ ~~E~~enig
☐ ~~E~~enig

Hvor viktig er dette?

☐ ~~E~~viktig
☐ ~~E~~ikke viktig
☐ ~~E~~ingen oppfatning

Eventuell kommentar

Se uttalelse om dette under Frivillig
kommentar. Utvidet kommentar om
dette til kapitlene i utkastet

19. Det skal overlates til Kirkemøtet å fastsette nærmere bestemmelser om kirkens organisering, kirkelig inndeling, kirkelige organer og valg til disse

jf. [kap. 8](#) og [§§ 10 og 11](#) (lenkene åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ Enig
☐ Uenig

Hvor viktig er dette?

☐ Viktig
☐ Ikke viktig
☐ Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

20. Det skal overlates til Kirkemøtet å fastsette bestemmelser om kirkebygg

jf. [kap. 8](#) og [§ 13](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ Enig
☐ Uenig

Hvor viktig er dette?

☐ Viktig
☐ Ikke viktig
☐ Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

21. Det skal overlates til Kirkemøtet å fastsette bestemmelser om, og med hvilke unntak og særregler, forvaltningsloven, offentlighetsloven og arkivloven skal gjelde for kirken

jf. [kap. 8](#) og [§ 16](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ Enig
☐ Uenig

Hvor viktig er dette?

☐ Viktig
☐ Ikke viktig
☐ Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

22. Det skal overlates til Kirkemøtet å fastsette om medlemmer av kirken skal betale medlemskontingent

jf. [kap. 10](#) og [§ 12](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ Enig
☐ Uenig

Hvor viktig er dette?

☐ Viktig
☐ Ikke viktig
☐ Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

23. Bestemmelsene om at soknet og Den norske kirke er selvstendige rettssubjekter skal videreføres

jf. [kap. 8](#) og [§ 9](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ Enig
☐ Uenig

Hvor viktig er dette?

☐ Viktig
☐ Ikke viktig

☐ Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

24. Mener du at Den norske kirke skal finansieres ved at a) Dagens økonomiske oppgavefordeling mellom staten og kommunene føres videre, eller b) Staten skal overta det ansvaret kommunene i dag har for finansiering av den lokale kirke?

jf. [kap. 9](#) og [§ 12](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

Hvor viktig er dette?

Eventuell kommentar

☐ a) Dagens økonomiske oppgavefordeling mellom staten og kommunene føres videre.

☐ Viktig
☐ Ikke viktig
☐ Ingen oppfatning

☐ b) Staten skal overta det ansvaret kommunene i dag har for finansiering av den lokale kirke.

Vigselsrett, gravplassdrift og andre spørsmål

25. Vigselsrett for tros- og livssynssamfunn skal videreføres, jf. kap. 19 og forslag til endringer i ekteskapsloven §§ 12 og 13.

jf. [kap. 19](#)
forslag til endringer i ekteskapsloven §§ 12 og 13 (lenkene åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

Hvor viktig er dette?

Eventuell kommentar

☐ Enig
☐ Uenig

☐ Viktig
☐ Ikke viktig
☐ Ingen oppfatning

Se uttalelse om emnet under Frivillig kommentar til utkastets kapitler.

26. Den lokale kirkes ansvar for gravplassdrift og –forvaltning skal videreføres som normalordning, jf. kap. 22 og forslag til endringer i gravferdsloven § 23.

jf. [kap. 22](#)
forslag til endringer i gravferdsloven § 23 (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

Hvor viktig er dette?

Eventuell kommentar

☐ Enig
☐ Uenig

☐ Viktig
☐ Ikke viktig
☐ Ingen oppfatning

Se uttalelse om emnet under Frivillig kommentar til utkastets kapitler. Spørsmålet gjelder her en rekke problemstillinger og fremstår som et lurespørsmål

27. Fylkesmannen skal etter søknad fra kommunen kunne treffe vedtak om overføring av gravplassansvaret til kommunen, jf. kap. 22 og forslag til endringer i gravferdsloven § 23.

jf. [kap. 22](#)

forslag til endringer i gravferdsloven § 23 (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ ~~Enig~~
☐ ~~Enig~~

Hvor viktig er dette?

☐ ~~Viktig~~
☐ ~~Ikke viktig~~
☐ ~~Ingen oppfatning~~

Eventuell kommentar

Se uttalelse om emnet under Frivillig kommentar til utkastets kapitler. Spørsmålet gjelder her en rekke problemstillinger og har flere mulige utfall

28. Det ansvaret bispedømmerådet har etter gjeldende gravferdslov, skal overføres til de enkelte fylkesmenn, jf. kap. 22 og forslag til endringer i gravferdsloven §§ 4, 21 og 24

jf. [kap. 22](#)

forslag til endringer i gravferdsloven §§ 4, 21 og 24 (lenkene åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

☐ ~~Enig~~
☐ ~~Enig~~

Hvor viktig er dette?

☐ ~~Viktig~~
☐ ~~Ikke viktig~~
☐ ~~Ingen oppfatning~~

Eventuell kommentar

Kommentarer

Du finner merknadene til høringen her: [Merknader](#)

1. Innledning og oppsummering

Kulturdepartementet har lagt ut til høring et utkast til lov om tilskudd til tros- og livssynssamfunn mv.

Vedlagt følger en uttalelse utarbeidet av Viggo Røberg og Claes Tande. Førstnevnte har tidligere vært departementets saksbehandler på området trossamfunn, deltok i utredninger om feltet, og har erfaring med utforming av regler for ca. 40 statlige tilskuddsordninger. Sistnevnte har tidligere i mange år vært kirkejurist i Oslo katolske bispedømme, kjenner norsk kirkelovgivning godt, og har på linje med førstnevnte observert styrker, mangler og konsekvenser av dagens regler. Sistnevntes nære kontakt med minoritetsmiljøer fra forskjellige deler av verden har gitt oversikt over hvordan disse organiserer seg og får rom til å utøve sin tro.

I høringsutkastet siteres regjeringens politiske plattform på at «det offentlige fremdeles skal gi økonomiske tilskudd til Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn. Den politiske plattformen sier videre at de økonomiske tilskuddene skal være basert på prinsippet om likebehandling, og at staten ikke skal bruke økonomiske virkemidler for å styre lovlig aktivitet i regi av tros- og livssynssamfunn.» .

Dette er godt i samsvar med prinsipper utledet i eldre lovarbeider (Dissenterlovkomiteen 1962) , formulert i St. meld. nr. 17 (2007-2008) (Kapittel 2.6: «Komiteen mener at det er et grunnleggende prinsipp at det offentlige skal likebehandle alle tros- og livssynssamfunn i økonomiske overføringer.») , og i forarbeidet til utkastet, NOU 2013:1: Det livssynsåpne samfunn.

Dagens regler og ordninger er anerkjent for at de langt på vei oppfyller krav til Norge i internasjonale konvensjoner, og retter opp norsk diskriminering av religiøse minoriteter. Mål og metode har vært økonomisk likestilling, og noen rettigheter til offentlige funksjoner for trossamfunn. Statskirken er opphørt, Den norske kirke (DNK) er nå å anse som et eget trossamfunn. DNK er fortsatt dominerende i antall, men etter flukt og arbeidsinnvandring til Norge har stadig flere medlemmer kommet til i andre trossamfunn. Myndighetene har møtt mange av disse endringene med manglende evne til å anvende eksisterende regelverk konsistent og ikke-diskriminerende . Det kan være et riktig tidspunkt for en prinsipiell og konkretisert gjennomgang av gjeldende lov og regler.

Forslagene innebærer endringer i tros- og livssynslovene og tilknyttede tilskuddsordninger, justeringer i ekteskapsloven og gravferdsloven, men stort sett regler om interne forhold i trossamfunnet Den norske kirke.

Mesteparten av utkastet/lovforslaget dreier imidlertid seg om interne forhold i trossamfunnet Den norske kirke. Med unntak av et par små problemstillinger har denne delen verken tilknytning til, interesse eller konsekvenser for andre tros- eller livssynssamfunn. Eksisterende regler som ønskes opphevet drøftes på flere punkter ikke i relasjon til de funksjoner de betjener i dag. Under paraplyen «tilskudd» drøfter utkastet med bred pensel muligheter for å bruke en ny lov til å «tøye litt» på grunnlovens prinsipper om likebehandling, og som spiss for påvirkning og endring av holdninger. I utkastet konkluderes det flere steder at dette er på kanten, men i ganske fri dressur pekes retningen for Norge bort fra en ikke-diskriminerende linje. Hovedgrepet er, i tillegg til sentralisering av forvaltning, å lovfeste en tilskuddsordning som sikrer mer midler til Den norske kirke, uten at dette slår ut i kompensasjon til andre trossamfunn, eller fører til økt konkurranse for livssynssamfunnet Human Etisk Forbund. Det

legges i følge teksten i utkastet mer eller mindre ordrett og målrettet opp til å ramme sårbare minoriteter og små lokalt forankrede grupper.

Departementet vil at utkastet helst skal høres via en spørreundersøkelse med 28 punkter. Der utelates viktige temaer. «Varesalgoppstillingen» gjør det vanskelig å gå i rette med faktabeskrivelser som svikter, konklusjoner som ikke er forankret i prinsipper og premisser som stilles opp, og emner som forutsetter resonnementer på tvers av kapitler. I dette svaret gis tilbakemeldingen mer utførlig og i sammenheng, men tematikken og kapittelstrukturen følges så langt det er formålstjenlig.

I det videre vil derfor vi gå gjennom sider ved dagens demografi, se på enkelte emner knyttet til dagens lovgivning og deretter kommentere de emnene som er drøftet i utkastet som er sendt ut. I den sammenheng vil det til slutt bli trukket ut noen ideer og forslag til justerte eller alternative regler i forhold til det som er sendt ut.

2. Merknader til en del tall i høringsutkastet og kapitlene 2-22 og

Ærlighet om hvem vi snakker om?

Det er en kjent sak at den religiøse demografi i Norge er under endring, men det er usikkerhet om hva som er i vente.

DNKs medlemstall har ikke endret seg nevneverdig siden 1960-tallet. 75% av befolkningen er fortsatt medlem i dette trossamfunnet. Men siden innvandrerbefolkningen har økt mer enn majoritetssamfunnet, og innvandrere stort sett organiserer seg i egne trossamfunn, er DNKs andel av totalbefolkningen blitt mindre. Den påståtte medlemsnedgang i DNK er altså vesentlig mindre dramatisk enn man kan få inntrykk av i mediene. Da DNK fikk sitt eget medlemsregister ble det (mot kirkens egne advarsler), og hovedsakelig på grunn av manglende bevilgninger fra Stortinget, benyttet en ulovlig metodikk. I strid med norsk grunnlov, i følge statens egen fortolkning, havnet 150.000 til 200.000 personer som ikke var medlemmer i DNK i registeret. En del av dem det gjaldt ble klar over feilregistreringen, og engasjerte seg nok til å ta kontakt med DNK for å få seg strøket.

Kravet fra 2005 om å oppgi fødselsnummer for medlemmer i tros- og livssynsamfunn utenfor DNK som det ble søkt om tilskudd for ble, i kombinasjon med en bevisst tilrettelegging av løsningen for statskirkens behov, brukt som «vaskemiddel» for å luke ut et større antall andre uriktig førte medlemmer. Dette ga et feilaktig inntrykk av tilbakegang, ettersom strykning av feilregistreringer etterfølgende fant sted.

I tillegg er noen andre interessante faktorer; som at «nordmenn» har lavere fødselsrate enn innvandrere, både på grunn av alderssammensetningen og tradisjoner fra opprinnelseslandet. Det betyr at de som er født i Norge, og særlig «etnisk norske» relativt sett har vokst og vil vokse mindre. 90 % av disse var lutheranere ved inngangen til 70-tallet. Samtidig er det en tendens til at lutherske foreldre ikke døver sine barn. De føres likevel automatisk opp (iht. Kirkeloven § 3-5) som «tilhørige» i DNK til de blir 18, dersom de ikke i mellomtiden enten registreres som døpte eller varsles som ikke-tilhørige. Dette gir nå også DNK en årviss avskalling som ikke helt samsvarer med realitetene – mange av dem som faller ut, var aldri medlemmer. Å fremskrive medlemstallene for DNK blir med dette et komplisert regnestykke, men medlemsregisteret kan i dag antas å være pålitelig. I følge statens opplysninger over en årrekke finnes det knapt noe større trossamfunn som har tilsvarende.

HØRINGSUTTALELSE

Langt over 750 000 av befolkningen i Norge er i dag tilhengere av religioner og trossamfunn utenfor DNK. Per 1.1.17 ble det senere beregnet 630 000 medlemmer i tros- og livssynssamfunn det ble utbetalt statstilskudd for.

Den katolske kirke og summen av de atskillige registrerte muslimske trossamfunn var for ett år siden om lag like store i følge SSBs summering, med ca.152.000 og 153.000 tilskuddsutløsende medlemmer hver. Øvrige trossamfunn utenfor DNK har vel om lag 200 000 registrerte medlemmer til sammen.

I tillegg er det fortsatt 80.000-100.000 uregistrerte katolikker i Norge, og antakelig et noe lavere antall uregistrerte muslimer. Disse tallene vil sannsynligvis øke på, selv ved en gjennomsnittlig fødselsrate hos disse gruppene. Selv om nettotallene av polsk- og litauiskfødte arbeidsinnvandrere nå ikke øker vesentlig, vil den katolske kirke fortsatt vokse. Innvandrede katolikker er overveiende unge og får barn, og Kirken finner stadig flere av sine så langt uregistrerte medlemmer. Underregistreringen har ført til at kirken etter 2000 har mottatt flere hundre millioner kroner mindre i tilskudd fra stat og kommune enn den etter loven har hatt krav på. Mange av flyktningegruppene som kommer til Norge må også antas å ha en bakgrunn fra land der det er vanlig å ha mange barn, og det vil over tid føre til økt medlemskap i trossamfunn de identifiserer seg med .

«Innvandrerbefolkningen» vil om få år komme opp i én million (Kilde: IMDi). Personer i denne del av befolkningen er i svært liten grad lutherske, og konversjoner til DNK er statistisk insignifikante. En stor majoritet av disse vil tilhøre religiøse minoritetsgrupper, av mange slag. I denne del av befolkningen er det også store innslag av mindre og sårbare grupper ortodokse, kristne av protestantisk type, muslimske minoriteter, buddhister, hinduer og en rekke mindre grupper, og også disse er underregistrerte, eller er foreløpig uten et registrert trossamfunn. I det hele er fortsatt det aldeles ikke-troende segment av den norske befolkning ikke tallmessig sterkt.

Disse innvanderne og en større gruppe norske minoriteter fordeler seg i følge utkastet på samlet over 730 trossamfunn, der litt under halvparten er lokale pinsemenigheter. Samlet ca. 130 har over 500 medlemmer som er over 15 år. Et stort antall mindre etniske grupper og religiøse minoriteter, særlig flyktningekommuniteter, er mindre enn dette. Det legges i følge utkastet opp til at ca. 350 av trossamfunnene, med hovedvekt på pinseforsamlinger, med et teknisk grep skal anses slått sammen til enheter som har flere medlemmer enn 500. Om lag 240 trossamfunn med et sted mellom 60 000 og 140 000 medlemmer skal strykes og miste 98 millioner i tilskudd og rettigheter som følger med. Dette vil i følge utkastets egne tall, og det vi selv har av informasjon om små grupperinger, stort sett si sårbare flyktninge- og innvandrerkommuniteter som er lokalisert rundt om i landet. Et eksempel fra dagens ordning: 261 Jesidiene (Yezidi), 248 Armensk-apostoliske, og noen av disse er nok barn. Må de strykes - tilbakevirkende - fordi de er under 500 voksne? Hadde katastrofen i Syria inntruffet ti år senere ville disse ikke kunne bli registrert som tilskuddsutløsende - ikke uten å bryte lovens bokstav om skjønnsrommet.

Og så er det noe under 90 000 medlemmer i livssynssamfunnet Human Etisk Forbund, og noen medlemmer i et par andre livssynssamfunn som har sluppet til, dvs. ca. 1,5 % av befolkningen.

Ukastets kapittel 2

Når det gjelder kapittel 2 er det, jf. omtalen foran her, derfor bare å slutte seg til at

HØRINGSUTTALELSE

- antallet medlemmer i DNK har økt siden 1970, fra 3,6 til 3,8 millioner medlemmer
- antallet medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke har økt mer
- variasjonen i religioner og selvstendige retninger innen hver religion har økt mest
- statskirken er borte og det øker behovet for å se på dagens regler
- det er stor geografisk variasjon i sammensetningen av troende

Kommentar:

Full likestilling mellom tros- og livssynssamfunn oppnås når alle disse kan registrere seg og få like mye i støtte per medlem, og gjennom dette få de samme rettigheter og plikter med hensyn til vigsel, gravplass og så videre.

Utkastets kapittel 3

Når det gjelder kapittel 3 om historisk bakgrunn, ser vi at mye av dette er forfattet av en eller flere personer med inngående kunnskap om og brennende tilknytning til Den norske kirke, slik som del III i lovutkastet.

Det er bare å slutte seg til at det er en trist og dramatisk historie som utgjør bakteppet for at vi fra 1969 til slutt fikk en lovgivning med siktemålet religiøs og i senere lov om livssynsmessig likestilling som formål. Undertrykkningen av alle som ikke var medlem av det lutherske statssamfunn var lenge sterk, og begrensende mht. rettigheter og, ikke minst, holdninger. I troens navn er urbefolkning og minoriteter tatt livet av og forfulgt med strafferettslige og utstøtende tiltak, nektet adgang til riket, til å gifte seg, organisere seg eller inneha offentlige stillinger osv.

Kapitlet viser imidlertid kimen til at departementet videre i utkastet har foretatt en klar sving bort fra det som er kjernen i spørsmålet ved en drøfting om religiøs – og livssynsmessig likestilling. All ære til den vakre kirkekunst og alt det religiøse kulturliv som utfolder seg i regi av Den norske kirke, i bygg, ungdomsarbeid osv. Det er ingen grunn til å tvile på departementet når det sier at det er grunnmuren i det kommunale kulturliv mange steder. Det vil vi gjerne se mer av, men når egentlig kirkelige tiltak omdefineres og finansieres gjennom smarte grep for å finne midlene hos andre trossamfunn, er det foretatt en sving bort fra kjernen i spørsmålet om tro og livssyn. Selv om man bruker en regel fra Lov om livssynssamfunn her, er dette relativt åpenbart.

Sitatet fra NOU 2013:1, jf. s. 24 i det utsendte utkastet, pkt. 4 og 5, er som prinsippene gjengitt foran helt avgjørende for at vi skal ha en tros- og livssynspolitik basert på likeverd og likebehandling

4. Det legges aktivt til rette for alle borgeres tros- og livssynspraksis

5. Likebehandling: Staten bør tilstrebe at enhver borger får – i prinsipp og i rimelig praksis – samme grad av støtte til sin tros- og livssynsutøvelse.

Øvrige emner i utkastets kapittel 3 har vi stort sett kommentert som en del av merknadene til de drøftinger utkastet foretar i kapitlene 7-22.

Kapittel 4. Gjeldende lovgivning Kapittel 5. Norden og Kapittel 6 Grunnlag mv

Organisasjonsfriheten, ytringsfriheten og trosfriheten er bærende prinsipper sies det i utkastet kapittel 6. Det er følsomme tema som tas opp her, og mange ønsker å mene mangt om dette, både for velgere, publikum og for å tjene lovens formål, men på en del punkter er også departementets utlegninger relativt tvetydige.

Likestilling og autonomi

Høringsutkastet og forarbeidet NOU 2013:1 Det livssynsåpne samfunn, er utførlig i omtalen av de internasjonale konvensjonene og grunnloven. Sitatet fra St. meld. nr. 17 (2007-2008) i innledningen gir her en god oppsummering, som videre underbygges av følgende formulering «Staten må ikke gjøre offentlige rettigheter og plikter avhengige av noen bestemt religiøs bekjennelse. Den må ikke gjøre forskjell på religionene, tillate noen og forby andre, eller støtte noen og ikke andre.» (Dissenterlovkomiteén 1962: 17)

Det er ingen tvil om at hensynet til «almen lov» og «rett» og «sømd» i mange sammenhenger er kriterier staten og kommunene kan legge til grunn når det utformes regler for tilskudd og offentlige funksjoner. Som det sies i punkt 6.3.3 i høringsutkastet bør dette klargjøres, men da i større grad få plass i særlov i stedet for i en generell lov om støtte og funksjoner i tros- eller livssynssamfunn. F. eks. har straffeloven bestemmelser om en rekke forhold, og Norge har både sluttet seg til konvensjoner og etablert egen lovgivning som stiller krav til og i noen tilfeller har forrang fremfor nasjonal lovgivning, uten at den må gjentas.

Som en sidemerknad til NOU 2013: 1 s. 331 om trossamfunns indre autonomi sies det i utkastet: «Departementet er enig i dette, men vil presisere at tros- og livssynsfriheten innebærer en reell skranke for adgangen til å sette vilkår som kan påvirke tros- og livssynssamfunnenes indre forhold, også når det offentlige velger å gi økonomisk støtte til samfunnene. Dette gjelder i særlig grad en generell tilskuddsordning som i utgangspunktet skal gjelde for alle tros- og livssynssamfunn på like linje». «Dette tilsier, etter departementets syn, at en i utgangspunktet bør være forsiktig med å stille inngripende krav til tros- og livssynssamfunnenes virksomhet gjennom tilskuddsordningen. Etter departementets oppfatning bør eventuelle statlige krav utformes i respekt for tros- og livssynssamfunnenes indre autonomi og hensynet til ikke-diskriminering mellom samfunnene».

Det utelukker ikke kontroll og oppfølging av lovmessige sider ved ordningene. Selv dagens regler gir klar hjemmel for sanksjoner uten at det må skrives ut i generelle regler om tilskudd. Lovbrudd er også i strid med dagens regler. Det har her mer vært et spørsmål om fylkesmannens kompetanse og vilje til å ta i bruk reglene, og da å kunne skille egne oppfatninger og verdimeslige preferanser fra formelle regler. Og selvsagt spørsmål om kapasitet i en tid hvor belastningen på området har vokst med medlemstallene. Det er ingen grunn til å innta en passiv holdning til kvinners og barns situasjon, deres rettigheter og interesser i tros- og livssynssamfunn, selv om enkelte sider krever en viss tilbakeholdenhet fra statens side. Tvang, vold og andre spørsmål om overgrep er her selvsagte fokuseringsområder.

Trossamfunnsloven

Den gjeldende Lov om trdomssamfunn av 1969 bygger på Dissenterlovkomiteens innstilling (1962) og påfølgende lovarbeid. Deler av innstillingen er fortsatt lesverdig mht. emner som likeverdig behandling, respekt for organisasjons- og trosfriheten, orden rundt medlemskap, barns medlemskap, godkjenning, offentlige funksjoner og forskjellige tilskudd. Innstillingen drøftet grundig og relativt nøytralt om retten til å ha og ytre en tro, friheten til å kunne slutte seg til et trossamfunn, forlate dette, til å oppdra barn i foreldrenes tro, økonomisk likestilling mellom trossamfunn. Et viktig prinsipp er også at praksis i strid med norsk lov eller sømmelighet kan få følger for muligheten til å bli og forbli registrert mv. Gjennomdrøftingen i innstillingen har bidratt til likebehandling av majoritet og minoritet.

En del gjeldende bestemmelser som omtales utover i kapitlene i det utsendte utkastet, f. eks. §§ 2, 4, 20, 23 og 24 har mistet mye aktualitet, men både disse og de øvrige reglene som ble

resultatet av arbeidet med innstillingen har vist seg nyttige. Fokuset på lovnader, religiøse ordener mv i § 4 bør være dekket av § 2 i gjeldende lov. Komiteen (1962) sier selv at det ikke er vanlig med slike lovnader før 24 års alder. Friheten rundt medlemskap er grunnlovsfestet og kan presiseres på annet vis.

Loven av 1969 gir innledningsvis en omtale av den generelle retten til å danne trossamfunn, klargjør vilkårene for og konsekvensen av registrering, den definerer sammen med forarbeidene medlemskap i trossamfunn, bestemmer aldersgrenser for og hvordan inn- og utmelding skal skje, og om medlemskap i forskjellige familiekonstellasjoner. Det står om hva som forventes av den som skal utøve offentlige funksjoner som vigsel og føring av protokoller. Reglene tydeliggjør en metode for oppstilling og innsendelse av underlag for søknad som tilskudd, og tilstrekkelig om hva som kreves av dokumentasjon på at det pågår aktivitet i tråd med formålet for ordningen. I alle fall når det eksplisitt gis hjemmel for en forskrift på området. Hva som kan skje dersom reglene eller lov brytes kommer også tydelig frem. Det sies til slutt en del om generelle rettigheter som foreligger til fri ved religiøse høytider, og til utøvelse av offentlige funksjoner som vigsel og gravferd. Innstillingen som lå til grunn hadde på en del områder et innslag av statskirkelige betraktningsmåter. Den daværende statskirken, Den norske kirke, sees imidlertid allerede her klart som eget trossamfunn. I den etterfølgende behandling førte dette til at særskilte regler for dette trossamfunnet ble behandlet i egen lov.

Loven er på mange områder unik, og Norge har på grunn av denne loven ligget foran andre land i evne til å omsette likestilling mellom troende i et land med en dominerende majoritetskirke. Forvaltningen har imidlertid slitt noe med å ta ned hvordan «religiøs og livssynsmessig likestilling» skal forstås i en konfesjonell stat med en lang luthersk og etter hvert også frikirkelig historie. Holdninger som «skal Norge gi penger til disse» kombinert med kreativ budsjetteringsteknikk har slått gjennom nå og da. Ord som «medlemskap», «tilhørighet» og «innmelding» i reglene har i skiftende og svakt forankrede myndighetspersoners tolkninger og veiledninger ikke blitt klart nok skilt fra betydningen i dagligtalen - og slik det defineres i en trosmessig ramme. Det har også nokså åpenbart vantet i hvordan fakta skal brukes når det er grunn til å se nærmere på søknader om tilskudd, og evne til å se forskjell på tull, provokasjoner og søknader i tråd med lovens formål.

Fortrinnsretten i § 5

Trossamfunnslovens bestemmelser om barns tilhørighet har en klarhet som – med ett unntak – er forbilledlig og som godt kan videreføres i ny lov. Det heter i gjeldende lov § 5:

"§ 5. Barn som vert født medan foreldra er gifte, høyrer til same trdomssamfunnet som foreldra.

Høyrer foreldra til ulike trdomssamfunn utanfor Den norske kyrkja, avgjer dei saman etter at barnet er født, om det skal høyra til eit trdomssamfunn, og i tilfelle kva for eit samfunn.

Er foreldra ikkje gifte når barnet vert født, høyrer det til same trdomssamfunnet som mora".

Årsaken til at dette punktet i det øvrige er blitt et problem, er gitt i Lov om Den norske kirke fra 1996.

«§ 3. Tilhørighet og medlemskap.

1. ...

2. Barn anses å høre inn under Den norske kirke fra fødselen såfremt en av foreldrene er medlem. ...»

HØRINGSUTTALELSE

I over tyve år har departementet og fylkesmennene vært klar over at bestemmelsene ikke harmonerer: Etter den ene lov tilregnes barn av ugift buddhistisk, muslimsk eller katolsk mor hennes trossamfunn – uansett hva faren måtte tilhøre. Dette gir en klarhet. Etter Lov for Den norske kirke gjelder imidlertid ikke dette, men dette trossamfunnets forrang. Myndighetene også har vært klar over de belastninger og det bryderi denne diskrepansen ensidig har påført trossamfunnene.

Igjen står det fast at det her ikke har vært DNK som har utøvet press for å forhindre harmonisering; der har det aldri vært noen motstand mot å regulere dette tilvarende trossamfunnsloven. Grunnlovsleddet i tidligere § 2 som teoretisk fortsatt kunne begrunne Kirkelovens bestemmelse - «De Indvaanere, der bekjende sig til den, ere forpligtede til at opdrage sine Børn i samme», ble fjernet i 2012, men heller ikke dette gav lovgiver eller departement incentiv til å endre kirkeloven og løse denne vel kjente lovkonflikten.

I tillegg er det en del momenter knyttet til vilkårene for registrering og tilskudd vi mener bør presiseres bedre enn dagens utforming, og det kommer vi tilbake til utover.

Når dette nevnes, er det igjen for å påpeke at trossamfunnsloven er bedre enn sitt rykte; der skoen har trykket har det vært på grunn av dårlig gjennomtenkte senere bestemmelser i andre lover eller forskrifter. Og at forvaltningen, særlig forankringen i, tilsynet med og veiledningen i ordningene, ikke har vært prioritert. Dette har tidvis gitt området et preg av personlige preferanser, både hos fylkesmenn og i en del kommuner.

Senere lov om livssynssamfunn er i enkelte henseende en kopi av trossamfunnsloven, men hovedsakelig satt opp for å beskytte Human Etisk Forbunds adgang til registrering og tilskudd. Regelen om 500 medlemmer for å registrere et livssynssamfunn er vel det mest konkrete eksempel på favorisering. Loven har med dette medført vesentlig skjerming for Human Etisk Forbund.

I 20 år har staten dessuten også gitt HEF bistand til påvirkningsarbeid og rekruttering ved å stille til rådighet lister over norske barn: Myndighetene har noen steder fulgt opp med gratis lokaler og adgang til å propagandere i skolene osv.

Forvaltningsordningen med å gi en slik organisasjon årlige oversikter over samtlige mindreårige i en viss årsklasse, med adresser, og som man med nær 100 prosents visshet kunne si ikke er medlemmer eller tilhørige HEF, har vakt oppsikt i trossamfunnene. Det har vært stor undring både om hvordan noe slikt kunne bli tilrettelagt og at ordningen ble opprettholdt i så mange år, helt til det aller siste. Bakgrunnen for denne beredvilligheten overfor HEF synes å ha vært at DNK hadde slik adressehjelp forut for sine konfirmasjoner, og at HEFs konkurrerende arrangementer ble godtatt av sympatisk innstilte myndigheter som særlig samfunnsgagnlige og «åpne for alle».

Overfor begge argumentsakser synes vi myndighetenes skjønn har sviktet: En hvilken som helst tros- og livssynsorganisasjon, fra de «mainstream» til de sekteriske/fanatiske, vil kunne anse sine kurs for barn av ikke-medlemmer som nettopp det disse barna har godt av. Men de fleste trossamfunn ville antagelig ha avstått fra slike fremstøt direkteadressert til barn, og ansett det som upassende proselytering. Dessuten ville avgrensningen i trossamfunnsloven § 10 mot «mislige metoder» forhindret at noe tilsvarende fra trossamfunns hold hadde fått lang levetid. Argumentet at DNK også har fått adressehjelp og benyttet den overfor barn som verken var medlemmer eller tilhørige, er lite holdbar. DNK har som Statskirke frem til helt

HØRINGSUTTALELSE

nylig vært Statens egen, hjulpet til å ivareta sin støtte til sine medlemmers barn i henhold til grunnlovens opprinnelige § 2, og ikke en privat interessent. I motsetning til HEF henvender dette trossamfunnet seg også til, og i overveiende grad treffer trossamfunnet også, sine egne.

Vi kommer inn på ekteskapsloven og gravferdsloven i kommentaren til forslag i utsendelsen.

Regjeringens generelle politiske plattform (utkastets Kapittel 6) som vi nevnte i innledningen, er knyttet opp mot prinsipper som likebehandling og autonomi. Slik den står og slik det er formulert kort i Kapittel 6, kan vi vanskelig se at det er grunn til å angripe denne. Hvis man da ikke er prinsipielt mot at staten skal anse tros- og livssynsdebatten som et verdifullt bidrag til samfunnet, er prinsipielt mot at stat og kommune støtter aktiviteter tros- og livssynssamfunn står for generelt (f. eks. ønsker opphør av det tros- og livssynsbaserte arbeidet blant ungdom, eldre og befolkningen generelt). Eller mener at noen er verdifulle og andre mindre verdifulle, i strid med mangfold og toleranse.

Flere av de emnene som tas opp i utkastets kapittel 6 er viktige, slik som forholdet mellom majoritet og minoritet, DNKs favoriserte rolle, verdien av forankring og fellesskap rundt tro og verdier, betydningen av «rett og moral». Intoleranse for overgrep, hat, vold og lovbrudd. Toleranse for mangfold, autonomi og frihet for egne meninger, men reservasjon mot det som er «usømmelig eller umoralsk». Men det er ikke helt enkelt å koble dette til konklusjonene i kapitlet og videre, som inneholder en rekke forslag som vil gi økt forskjellsbehandling, redusere meningsmangfoldet, gjøre det vanskeligere for foreldre å forhindre barns tilknytning til negative miljøer, i tillegg til at det formuleres en presumpsjon om at sentralisering kun har gode virkninger.

Merknader til kapittel 7 i høringsutkastet : Tros- og livssynssamfunn

(se også lovforslaget bakerst og delemner som er kommentert i rekke med kapitlene i høringen)

Rent generelt kan utkastet til ny lov gi et skinn av transparens, operasjonalitet og objektivitet. Sett i forhold til det som er mulig å få til uten store endringer i dagens lov, mener vi imidlertid at dette kommer vesentlig til kort i forhold til det man kan oppnå ved å sette dagens regler i arbeid, og bedre å følge systematikken i statens gjeldende regler for tilskuddsordninger.

Gjennomgående synes det også som at den som har satt opp denne delen ikke har helt forståelse av hvordan denne delen av samfunnslivet arter seg, roter sammen drøftinger mellom overordnede prinsipper og dagsaktuelle utfordringer, eller lar særskilte preferanser mht. hvilke tros- eller livssynssamfunn man liker og ikke liker å gi økonomisk støtte til komme til uttrykk i utformingen av nye regler.

Til utkastets 7.1 :

Det harmonerer ikke med grunnloven å kreve at alle tros- eller livssynssamfunn skal la seg registrere eller føre oversikter over medlemmer. Det kan og bør imidlertid kreves ved registrering og for å kunne få tilskudd og offentlige funksjoner. Skillet må komme klart til syne i en lov om registrering og tilskudd mv

Til utkastet 7.2:

Dagens trossamfunnslov gir i § 1 en klar omtale av formål og innhold ("§ 1 Alle har rett til å driva religiøs verksemd åleine eller saman med andre, og til å skipa trdomssamfunn når rett og sømd ikkje vert krenkt"), utledet fra Grunnloven (også nåværende).

HØRINGSUTTALELSE

Utkastet til ny lov foreslår her som § 1.2 ledd: «Formålet med denne loven er å sikre offentlig finansiering av tros- og livssynssamfunn på likeverdig nivå som Den norske kirke».

Dette er klart misvisende. Ikke bare er ordet «likeverdig» her benyttet på en «orwelliansk» måte, gitt lovutkastets prinsipielle plussord, kombinert de grep som skaper og befester u-likeverdige forhold.

Selv om vi ser bort fra utkastets Del 3, som nesten bare har regler om helt interne forhold i Den norske kirke, dreier dette seg om mye mer enn utbetaling av riktig sum penger til rett juridisk person. Høringsutkastet og utkastet til lov går langt ut over formålsbestemmelsen som foreslås.

Som 1. ledd kan en god formålsbestemmelse foreslås som:

«Alle har rett til å drive religiøs virksomhet alene eller sammen med andre, og til å danne tros- eller livssynssamfunn alene eller sammen.» Dette bygger fortsatt direkte på grunnloven og er en videreføring fra gjeldende lov, men bør i 1. ledd tilføyes «så lenge lov og rett ikke blir krenket», for å understreke det som siden 1969 har vært et viktig premiss.

Dette kan da forslagsvis tilføyes som 2. ledd:

«Denne lov skal se til at de tros- og livssynssamfunn som fyller kravene til offentlig registrering blir behandlet likt med hverandre og Den norske kirke, med hensyn til de forhold (evt. «om tilskudd, offentlige funksjoner, gravferd, fri ved høytider mv») som er regulert i eller i medhold av denne lov».

Til utkastets Kapittel 7.3, ny § 1. 2.ledd ledd :

«Med tros- og livssynssamfunn menes i denne lov sammenslutninger for felles utøvelse av en religiøs tro eller et sekulært livssyn.»

Utkastet følger her Dissenterlovkomiteens uvilje mot en avgrensning ut over «vanlig språkbruk»; med begrunnelse at troende må ha frihet til selv å definere sin organisasjon, sin ledelse og medlemskapskriterier. Samfunnet og vitenskapen er på sin side relativt omforente om hva tro og livssyn består i, uten at dette innebærer føringer som avgrenser fremtidige søknader, slik det er bekymring for i utkastet.

Hos Dissenterlovkomiteen er dette formulert slik: «Et trossamfunn vil i hovedsak og etter sin egenart ta «sikte på en mer dyptgående, varig og omfattende påvirkning av sine medlemmer. Det oppfattes som noe annet og mer betydningsfullt å gå inn i et trossamfunn enn å bli medlem av en eller annen slags forening».

Høringsutkastet omtaler videre tros- og livssynssamfunn som «sammenslutninger av fysiske personer, og de kjennetegnes av at virksomheten prinsipalt handler om kollektiv.....

(«atferd/handling»). I trossamfunn utøves den religiøse troen i fysiske sammenkomster og felleshandlinger, ofte på en rituell eller seremoniell måte(...). «..... «Med livssyn menes et sammenhengende sett av oppfatninger om menneskets plass i tilværelsen og sentrale etiske spørsmål. Livssynssamfunn er sammenslutninger av fysiske personer, og de kjennetegnes av at virksomheten prinsipalt handler om å utøve og utvikle livssynet»

Her må det imidlertid ha skåret seg litt før formuleringen av ny bestemmelse. Sekularisme/ ateisme er ikke det samme som «livssyn», selv om HEF, som vi forstår det også vil nekte sørgende å spille salmer i begravelser, er en aggressiv eksponent på området. Agnostisisme er heller ikke ateisme. Enkelte vi i Norge kaller troende, følger også etter en informert forståelse eller vitenskapelig definisjon «livssyn», slik norsk lov definerer det. Vi anmoder

HØRINGSUTTALELSE

fylkesmennene om å sette seg inn i dette før de vurderer søknader. Og i motsetning til hva som står i utkastet er det ikke slik at alle trossamfunn misjonerer, medlemskap kan også «nedarves», eller det må søkes opp aktivt. Våre to største trossamfunn står for omfattende misjon i utlandet, men avstår stort sett fra proselytisme i Norge. Og HEF har lenge vært en av de store «misjonærene i Norge, særlig ved måten de forsøker å «fiske» barn under 15 år på, og ved kontinuerlig lobbying mot nettverk i media, politikk og byråkrati.

Utkastet presiserer at det ikke kan kreves at medlemmer slutter opp om alle sider ved samfunnets livssyn og standpunkter i konkrete spørsmål, eller er aktive medlemmer. Det sier seg selv.

Som § 2 Virkeområde, 1 til 4. ledd foreslår vi på bakgrunn av dette følgende:

«Med tros- og livssynssamfunn menes i denne loven sammenslutninger av personer for felles utøvelse av en religiøs tro eller et sekulært livssyn, som utøves ved fysiske sammenkomster og felleshandlinger, på en rituell eller seremoniell måte.»

«Loven gjelder for alle tros- og livssynssamfunn, der det ikke er gitt unntak i loven eller i annen lov. «

«De trossamfunn som fyller kravene for registrering, kan få de rettigheter som er gitt i denne lov. «

«Reglene i loven om registrering og tilskudd gjelder kun de tros- og livssynssamfunn som søker eller har søkt om dette, og særskilte regler om Den norske kirke gjelder kun for dette trossamfunnet»

Til utkastets punkt 7.4 registrering, jf. også nest siste og siste setning i forslaget i punktet over.

Utkastet nevner at det ved registrering bør forutsettes at samfunn har en fastlagt organisasjons- og styringsstruktur, med klare ansvarsforhold. Trosfriheten, og ønsket om likebehandling, vil begrense adgangen til å stille resultatbaserte krav til organisasjonsform, som også Stålsett-utvalget påpeker.

Uansett mener vi at

- Det blir umulig å drive forvaltning hvis registrator ikke med en viss grad av presisjon kan identifisere hvordan samfunnet er organisert, myndighetsfordeling, hvem som uttaler seg på vegne av samfunnet, reglene om hvem som fører medlemsregister, medlemsregisteret, hva kriteriene for medlemskap er, hva trosgrunnlaget er og hvem som skal utøve offentlige funksjoner. Og videre:

- Det bør være en felles lov, men overveiende bare med regler om de økonomiske relasjonene til Den norske kirke

- Øvrig omtale i utkastet om dette trossamfunnet, i hovedsak Del 3 i lovutkastet, er om rent interne forhold. Dette kommer vi tilbake til, særlig i omtale av de kapitlene i utkastet som gjelder dette trossamfunnet.

- Som nevnt foran er det ukonstitusjonelt å kreve at trossamfunn skal registrere seg. Kravet bør derfor bare gjelde for de samfunn som ønsker dette, tilskudd mv.. Den enkelte kan i alle tilfelle nekte seg inn- og kreve seg utmeldt, og vanlig lov gjelder. Men det er ikke statens anliggende hvordan samfunn som ikke er registrert anordner seg.

Til utkastets punkt 7.4 / 7.5.om krav til antall:

Det ser ut som en representant for Human Etisk Forbund her har fått lage utkastet til felles regler, basert på de bestemmelsene som i 30 år har skjermet HEF mot konkurranse. Utkastet viderefører kravet om 500 medlemmer til andre tros- og livssynssamfunn.

Vi slutter oss her til NKR, som i utkastet på s.68 siteres på at «om at selv et krav om 100 medlemmer vil medføre at frittstående menigheter organisert som lokale, selvstendige trossamfunn, ikke lenger vil få tilskudd, og være distriktsfiendtlig. Det er et klart diskriminerende grep mot små religiøse grupper».

Det vil gjelde selv om utkastet lenger ut teoretiserer om blåkopiering av svenskenes beskyttelsesordning for pinsevenner.

Konsekvensene blir imidlertid for store til at dette kan samsvare med Grunnlovens bestemmelse om likebehandling, uansett hva man har skrudd til i utlandet. Kanskje så mange som 350-400 000 innbyggere i Norge vil potensielt få sine rettigheter avskåret, dvs. de 80 000 – 130 000 utkastet nevner og som i dag er registrert i små grupper, og ytterligere mer enn 250 000 troende som ikke er organisert. Foretas det en forfordeling av pinsevenner slik det omtales, vil dette antallet bare bli redusert med maksimalt 40 000. I utkastet fabuleres det også relativt infantilt om at små grupper i distriktene skal ha fysiske møter og kontakt med trosfeller som de har lite kjennskap til, forskjellig bakgrunn fra og lang avstand til. Det er åpenbart at den som skriver kommer fra perspektivet til et trossamfunn som har et landsdekkende byråkrati, eller mangler oversikt over emnefeltet. Det som står er også i motstrid til hva som ellers står i utkastet, hvor det legges vekt på fysiske sammenkomster og betydningen av fellesskapet.

Utkastet har også noen uklare tanker om at de som har hatt et større medlemstall enn 500 personer over 15 skal ha rett til «diverse» - selv om de ikke har det lenger – etter skjønn. Grensen i seg selv, og enda mere unntaksresonnementet, legger da åpent til rette for mer diskriminering, og for at mindre og hardt organiserte grupper innad kan utsette sin sammenslutning for press, juks eller sabotasje ved uenighet om lederskap, tro, ulovligheter mv.

Slik utkastet har utformet bestemmelsen vil for øvrig kravet sannsynligvis bli vesentlig høyere enn 500 medlemmer, slik vi har regnet dette i Norge i noen hundre år. Menigheter med både 1000 og 1300 menighetsmedlemmer vil ikke regnes med, avhengig av alderen på barna som skal underkjennes. Utkastet vil eksplisitt diskriminere til fordel for store religioner og livssyn, nekte noen religioner tilskudd og tilby andre, og staten i strid med regjeringens erklæring forsøke å styre trosgrupper sammen, ved formuleringen «mulig å møte antallskravet i fellesskap med» (s. 69).

For å øke forvirringen foreslås det at det etter skjønn skal kunne tas stilling til svingninger i medlemstall under grensen. Utkastet ønsker heller ikke at overgangsregler og bestemmelser om prøveperioder skal behandles i forbindelse med loven, og øker ytterligere usikkerheten.

Formuleringen til § 1-3 er grei og bør tas med videre i en noe omarbeidet form, jf. utover. En del bestemmelser som i utkastet er plassert under reglene om tilskudd (§ 6) bør samles i et punkt om vilkår for registrering. Det er ingen grunn at hatbevegelser, voldsfremmende grupper mv skal bli registrert, selv om de med ytringsfriheten i behold kan si sine meninger før de blir rammet av annen lov.

Det er også rimelig at de som grovt eller gjentatte ganger overtrer forpliktelser, opptrer i strid med norsk lov, eller selv etter veiledning viderefører alvorlige regelbrudd kan nektes/advares/fratas rettigheter, slik vi kjenner det fra eksisterende lov. Dette er en klar og tilpasningsdyktig regel.

HØRINGSUTTALELSE

Ut fra formuleringene i gjeldende lov og forarbeidene til det utkastet som er sendt ut, stusser vi også på at en del formuleringer derfra ikke tas inn i loven.

Følgende foreslås til vurdering (medlemskap som sådan omtales under svar på Kapittel 15.)

Paragraf: Krav til tros- og livssynssamfunn som skal la seg registrere

1. Ledd.

Tros- og livssynssamfunn med flere enn 40 medlemmer kan søke om registrering og få de rettigheter og plikter det medfører.

2. Ledd .

«Som tros- eller livssynssamfunn etter denne lov regnes ikke sammenslutninger hvis formål eller hovedaktivitet er

a) politisk, humanitær, kulturell eller forretningsmessig virksomhet

b) helse- eller selvutvikling

c) å bekjempe religion eller livssyn, eller står for religiøst eller livssynsmessig motivert hat

d) rent filosofisk virksomhet, eller

e) primært framstår som virtuelle fellesskap»

3. Ledd.

«Tros- eller livssynssamfunn som utelukker fra medlemskap på grunnlag av kjønn, rase, sosial situasjon, psykisk helse eller funksjonshemming som sådan, kobler praksis og rus, praksis og seksuelle handlinger, eller propaganderer for voldelig, helsefarlig, rasistisk eller annen rettsstridig virksomhet, kan ikke bli registrert og få de rettigheter som følger av denne lov.

4. Ledd (Formkrav fra eksisterende lov: § 14).

«Vil et tros eller livssynssamfunn bli registrert, må det sende melding til fylkesmannen om det og der redegjøre for

a) Samfunnets navn og adresse,

b) Tro eller livssyn, og lære,

c) oppbygging, virksomhet og utbredelse,

d) navnet på tillitspersoner i samfunnets styrende organer,

e) navn og arbeidskrets til de personer eller ledere som skal stå ansvarlig for medlemsføring og offentlige funksjoner,

f) bestemmelser samfunnet har om formålet, om hvem som kan være medlem, om hvordan utpeking av ledere finner sted, hva som er styringsordningen, hvem som opptrer utad på vegne av samfunnet, og om tjenestemenn, om vedtekter og om oppløsning og liknende. Departementet kan gi videre regler om registermeldingens form og innhold. Med tillitsperson menes i denne lov den som utfører lovbestemt gjøremål.»

Ny Paragraf: «Samfunnet skal uten ugrunnet opphold gi melding om endringer i opplysningene som lå til grunn for registreringen»

Ny Paragraf: Brudd på registreringsvilkår

1. Ledd. «Når registreringsvilkårene ikke er oppfylt, eller ved brudd på andre krav gitt i eller i medhold av denne loven, kan tros- eller livssynssamfunnet nektes eller fratas registrering. Dersom trossamfunnet grovt eller gjentatte ganger overtrer forpliktelser, opptrer i strid med annen norsk lov, eller selv etter veiledning viderefører alvorlige regelbrudd, kan det gis advarsel eller fratas rettigheter i medhold av denne lov.

2. Ledd. «Sammenslutningen står ikke juridisk ansvarlig for enkeltmedlemmers fremtreden når de ikke opptrer på vegne av samfunnet.»

Utkastet Kapittel 8, Kapittel 9, og Kapittel 10 Medlemskontingent omtaler regler for trossamfunnet Den Norske kirke. Det er ingen tvil om at dette er et rent internt anliggende for ett trossamfunn. Dette må ikke plasseres i en lov med generelle regler for tros- og livssynssamfunn i Norge.

Vi vil bare si følgende:

Det er bekymringsfullt at den lovgivning som skal ny-organisere forholdene etter at Den norske kirke har opphørt som «statskirke», inneholder så vidt inngripende regler i f t nettopp DNK. Det angår også de øvrige trossamfunn at Staten går så langt i sin lovgivning overfor et nå fritt trossamfunn. Grunnloven forankrer den kristne kulturelle arven, og forplikter staten mht. likeverdig økonomisk støtte til tros- og livssynssamfunn, men kan Staten virkelig tillate seg å legge slike føringer for DNKs egen organisering og utvikling? Hva er i så fall den prinsipielle barriere for at Staten i neste omgang detaljert bestemmer, og da også i strid med konvensjoner og grunnlov, inngripende i andre trossamfunns indre forhold?

DNK må selv kunne stå fritt til å organisere både sine ordninger og utvikle - ja endre - sin tro, uavhengig av departementets syn. Trossamfunnet må stå fritt - om det ønsker å utvikle sitt biske-embete til meget høykirkelig, med en erkebiskop i spissen (Sverige), om det ønsker å gjøre biskopene til rene galleonsfigurer, eller å avskaffe dette embedet (det finnes alt nå kongregasjonalistiske lutherske kirker i Norge). DNK må kunne videreføre sine mange nyordninger eller til og med kunne reversere disse, jf. Latvia der et luthersk samfunn har reversert ordningen med kvinnelige prester. Andre troende, ikke-troende og "staten" kan gremme seg eller glede seg - men religionsfriheten innrømmer ubetinget også Den norske kirke å kunne organisere sine beslutningsorganer og til og endre tro og disiplin.

Det eneste som hører hjemme i den foreslåtte lov og som spesifikt går på DNK, er de forhold som naturlig følger av grunnloven, der Staten forplikter seg på å støtte DNK. Det samme gjelder spesielle forhold der særlig innarbeidede ordninger er i spill (eks. Kongehuset, visse kulturhistoriske kirker, dødsbud, ansvar for gravsteder) og forhold knyttet til finansieringen, som da også er medbestemmende for tilskudd til andre trossamfunn

Skulle det forholde seg slik at DNK selv, eller fraksjoner/aktører innen DNK har ønsket å få staten til å legge visse føringer som det prinsipielt tilkommer DNKs egenvalgte organer og strukturer å fatte beslutning om, er det desto større grunn til å fjerne dette med fast hånd. Dette ikke bare for DNKs selvstendighets skyld, men på grunn av at slike elementer i en felles lov da samtidig henges som damoklessverd over hodene til de øvrige trossamfunnene.

Dersom det virkelig er et objektivt behov hos DNK å få forankret noen overgangsordninger i Statlig lovs form, bør dette redigeres inn i en egen lov.

På ett punkt i utkastet skrives det at brudd på reglene kan få tilsvarende konsekvenser som for andre sammenslutninger. Det er en fiksjon, da staten uansett er forpliktet til å yte støtte gjennom grunnloven.

I utkastets Kapittel 11 Kirkebygg mv videreføres strekkingen av grunnloven med en jakt på smutthull i prinsippet om økonomisk likebehandling av tros- og livssynssamfunn.

Vi har følgende kommentar og først for gjentakelsens skyld:

HØRINGSUTTALELSE

Forskjellsbehandling økonomisk er i strid med grunnlovens likebehandlingskrav, med de prinsipper som ligger til grunn for gjeldende lov, og med tolkningene i forarbeidene til høringsutkastet.

Det er forskjellsbehandling å holde tilskudd til Den norske kirkes bygg utenfor beregningsgrunnlaget. Om man øker antallet kirkebygg som skjermes fra 200 til 1000 ved å sette merkelappen «kultur» på de som er satt opp før 1900, hjelper lite. Det er et klart diskriminerende forslag som fremmes. Det kan også stilles spørsmål ved om praksisen med å overføre bygg til Den norske kirke bør utgjøre en del av tilskuddsgrunnlaget. Vi sikter da ikke til gaver og donasjoner fra private, men til rene gaver fra kommunen eller at kommunen tar over bygget det ene året, moderniserer det, og gir det tilbake til kirken året etter. Påstanden om den lidelse det påfører Den norske kirke å holde tilstedeværelse lokalt (som nevnes flere steder i utkastet) kan vanskelig tas på alvor, all den tid kommunene har plikt til å sørge for lokaler og Grunnloven sikrer driften for øvrig.

I utkastet står det imidlertid også om bygninger kirken helst vil kvitte seg med ansvaret for av økonomiske eller funksjonelle årsaker, men pålegges å holde ved like, slik som stavkirkene, slottskirkene mv, uavhengig av egne prioriteringer. Disse bør selvsagt tas ut av beregningsgrunnlaget.

Det vil være uetisk å regne inn kostnader som følger av behov for reparasjoner og gjenreisning etter brann mv., men dersom DNKs kirkebygg forsikres, evt. på det offentliges kostnad, vil selve erstatningen, som for andre trossamfunn, uansett utgjøre et indre anliggende. Det vil være uetisk å regne inn reparasjoner og gjenreisninger etter aktive ødeleggelser, slik som hærverk og verre.

Departementet bør uansett utvise moderasjon i å bruke diskriminerende tiltak for å skaffe midler til det som er kulturformål. Antallet 200 bør tøye grensen langt nok. Det betyr at dagens regler stort sett kan føres videre, men at det settes opp en konkret liste over hvilke bygg som unntas fra beregningsgrunnlaget

Litt om Kapittel 12 opplysningsvesenets fond.

Dette bør være Den norske kirkes indre anliggende. Men overføringer derfra vil måtte anses som en del av beregningsgrunnlaget for tilskudd så lenge staten følge lovavdelingens tidligere vurdering og betrakter dette som statens eiendom. Dette unntaket må altså tas ut av en ny lov for å unngå økt diskriminering og mer forskjellsbehandling.

Til forslaget i Kapittel 13 om å sentralisere ansvar (se også lovforslaget bakerst og øvrige omtale)

Forslaget om å samle ansvaret for oppgaver som registrering, og videre for utbetaling og oppfølging av statlige tilskudd, kan gi gevinster mht. forhold som effektivisering, kompetanse og lik praksis. Å la et uavhengig organ som Brønnøysund stå for innsamling, oppstilling og stikkprøvekontroll av medlemstall, vil styrke uavhengighet og øke kompetansen. Men når avstanden øker fysisk, synker mulighetene for dialog og kommunikasjon, og assymetrien i maktforhold mellom myndighet og bruker øker, også i en digital tidsalder.

For lokalsamfunn, trossamfunn og innbyggere er det en fordel med dialog. Dette bidrar til mindre lukkethet og segregasjon lokalt. Selv der Den norske kirke har 95% av innbyggerne som medlem, tjener samfunnet på dette. Uansett om det gjelder barne- og ungdomsarbeid,

HØRINGSUTTAELSE

integrasjon eller ekstreme sektdannelser er dette nyttig. Bl. a. HEF nevner i sin høringsuttalelse KOSTRA-systemet, som kan forenkle oppstillingen av tallmateriale til enkel utregning av kommunale tilskudd. Medlemstall i kommunen kan uten store grep legges inn automatisk sammen med budsjett- eller regnskapsoversikten for kommunen og produsere underlag for en fordeling.

Dramatiseringen i høringsutkastet om konsekvenser for kommunene er ikke verdig plassen som er avsatt. Kommuner som har orden i budsjett og regnskap, og som ikke gjør krumspring for å spare de små beløp i tillegg til bidraget som gis til Den norske kirke som årlig vil falle på andre tros- og livssynssamfunn, har bare behov for å sette opp et budsjett og legge inn den multiplikatoren som blir oversendt fra Brønnøysund. Og kommunene vil uansett opprettholde et stort byråkrati i sine forskjellige etater som må forholde seg til Den norske kirke.

Kommentarer til Kapittel 14 om tilskuddsordning for tros-/livssynssamfunn utenfor Den norske kirke.

(se også lovforslaget bakerst og omtale av delemner i forskjellige deler av utkastet)

Vi har hovedsakelig lagt kommentarene om medlemstall foran og kommentarene om medlemsregler etterfølgende dette kapitlet. Forvaltningsordningene som er foreslått er også kommentert foran.

I dagens lov heter det i § 19.

«Registerført trdomssamfunn kan krevja årleg tilskot frå rikskassen. Tilskotet skal vera så stort at det etter måten svarar om lag til det som staten har budsjettert til Den norske kyrkja, og skal utreknaast etter kor mange som høyrer til samfunnet.»

Formålet med dagens tilskuddsordninger er økonomisk likestilling mellom tros- og livssynssamfunn. Det objektive målet er om stat og kommune legger til rette for at trossamfunn får like mye tilskudd per medlem. I dagens lov om tilskuddsordning(er) til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke er det tre faktorer som bestemmer hva samfunnene har krav på av offentlig støtte.

Disse er:

- Budsjetterte utlegg (fra stat/kommune) til Den norske kirke, fratrullet enkelte utgifter
- Antallet medlemmer i Den norske kirke
- Antallet godkjente medlemmer i tros- eller livssynssamfunn

Utkastet til ny regel om krav ved registrering er omtalt foran. Tilskuddsregelen har i utkastet en formulering til ny § 4. Krav om og tildeling av statstilskudd «Tilskuddet beregnes etter tros- eller livssynssamfunnets medlemstall. Som tilskuddstellende medlem regnes bare person som fyller vilkårene i § 3 første ledd bokstav a–d.

Det heter deretter i utkastet:

«Satsen for tilskudd per medlem fastsettes årlig og reguleres i samsvar med endringene i statens tilskudd til Den norske kirke. Følgende tilskudd til Den norske kirke skal ikke inngå i reguleringsgrunnlaget for tilskuddssatsen:

- a) tilskudd til oppgaver Den norske kirke utfører på vegne av det offentlige,
- b) investeringstilskudd til kirkebygg fra før 1900,
- c) tilskudd til utgifter som følger av Den norske kirkes særlige stilling.»

HØRINGSUTTALELSE

Det er her uenighet med utkastet. Utkastet innebærer at en objektiv bestemmelse som sikrer likt kronebeløp per medlem forlates ved å se bort fra dette når det gjelder Den norske kirke, øke kravet til antall medlemmer for å bli registrert – og gjøre ytterligere inndekning til fordel for Den norske kirke gjennom å fjerne utenlandsbosatte som medlem.

Budsjettet som utgangspunkt:

Tilskudd Den norske kirke får for oppgaver den utfører på vegne av alle holdes i dag utenfor: «Offentlige utlegg som gjeld alle, skal ikkje takast med når tilskotet vert utrekna.»

I tillegg inneholder dagens lov bestemmelser som skal begrense statens forpliktelser ved svingninger i de årlige beløp til, bl. a Den norske kirke og pensjoner

Dagens bestemmelse om det kommunene gir til lokalkirken:

« Alle trdomssamfunn som får rikstilskot, kan kvart år krevja tilsvarende tilskot frå kommunar der det bur nokon som høyrer til trdomssamfunnet. Dette tilskotet vert utrekna med grunnlag i dei budsjetterte utlegg kommunen har til Den norske kyrkja.»

Regnskapsførte utgifter?

Utkastet drøfter om regnskapsførte utlegg til Den norske kirke er mer riktig å ta utgangspunkt i enn budsjett, når målet er lik behandling. Det er det vanskelig å ta stilling til, fordi utkastet ikke har tall om konsekvensene. Rammetilskudd til Den norske kirke skal i følge utkastet tydeliggjøre utgifter i tilskuddsgrunnlaget.

Dagens bestemmelse om at budsjett for tilskudd til Den norske kirke omregnes til en sats per medlem bør beholdes. Eventuelt bør regnskap legges til grunn, dersom det tjener formålet.

Utkastet argumenterer med at klarheten om kommunale tilskudd vil være irrelevant fordi staten nå skal ta over oppgaven med å prioritere og detaljstyre investeringer. Det er argumentert så tynt for at det er vanskelig å tro at dette er noe annet enn en meningsytring.

Konklusjonen om beregningsgrunnlaget

Konklusjonen må være at det er vanskelig å få til en nøyaktig utregning.

«Om lag»-prinsippet må fortsatt gjelde og ikke brukes på andre områder enn her. Det som ikke er egentlige kirkelige formål, det som er felles for alle, eller tilnærmet ren forvaltning av antikvariske verdier, må det fortsatt kunne ses bort fra.

Bruken av «Den norske kirkes særlige stilling» i utkastet virker svært konstruert, og bringer oss igjen til antakelsen om at dette er skrevet av en person med nær tilknytning til Den norske kirke, eller med denne som kilde. At dette trossamfunnet holder valg på statens regning er en konkret, målbar, ren trostilknyttet utgift, ikke en irrelevant kostnad. En gammel kirke i bruk hele tiden, «kommunens samlingspunkt» og som genererer inntekter vil det være rimelig å regne inn. Å unnta 1000 gamle kirker fordi de er mer enn 100 år gamle slik det foreslås kan bare forstås som et ønske om å frigjøre penger på budsjettet. En stavkirke som knapt brukes vil det være urimelig å regne inn, jf. det som står foran om «Kirkebygg». Vi viser her også til omtalen utkastet selv har på side 25, utdrag fra NOU 2013:4 Kulturutredningen.

Og til slutt her:

Særtilskuddsordninger for å fremme dagsaktuelle politiske tema, slik det foreslås i utkastet, bidrar bare til likestilling mellom tros- og livssynssamfunn når alle får like mye per medlem,

og tilskuddet er i harmoni med konvensjonene om innblanding i trossamfunns indre anliggender.

Om bruken av medlemstallet i DNK som delingstall når tilskuddssats skal fastsettes:

Ved å dele tilskuddet på antall medlemmer i Den norske kirke foreligger i dag et enkelt og objektivt uttrykk for tilskudd per medlem i andre tros- og livssynssamfunn – tilskuddssatsen. Så lenge tilskudd til DNK ikke fastsettes på linje med andre tros- og livssynssamfunn, som et tilskudd per medlem, er dette den eneste robuste løsningen for å sikre likebehandling av tros- og livssynssamfunn i samsvar med de konvensjoner, grunnloven og de prinsipper vår lovgivning har bygget på de siste 40 år.

Siden 1994, da man kopierte folkeregisteret som grunnlag for å beregne medlemstallet i Den norske kirke, har det skjedd gradvise opprettinger i samsvar med prinsippene i den gjeldende trossamfunnsloven § 1. Vasking mot registre i andre tros- og livssynssamfunn, mulighet for sjekk og brevvekslinger med mulig feilførte medlemmer etter 2005 har bidratt til dette.

Utkastet skisserer nå i strid med denne trenden en ny modell i strid med likebehandlingsprinsippet. Delingstallet skal nå bli antallet medlemmer i DNK ved siste måletidspunkt før ny lov trer i kraft eller første måletidspunkt etter at ny lov trer i kraft, og deretter sees bort fra. I tillegg til at dette gjør instrumentet som skal ivareta økonomisk likestilling ustabil fra første medlem som deretter går ut av eller blir meldt inn i DNK, må medregning eller utelatelse av «tilhørige» være lik i DNK som i andre tros- og livssynssamfunn (utvasking fra bruttotallene). Også medregning eller utelatelse av medlemmer blant norske borgere som er bostedsregistrerte i utlandet må være lik. Det er uansett utvilsomt slik at staten, Den norske kirke tar gevinsten på deling når utenlandsboende statsborgere tas ut av tilskuddsordningen. Det er tross alt DNK som driver kirken rundt om i verden på statens regning.

Begrunnelsen som brukes i utkastet er at de særlige rettighetene/pliktene kirken har til å drive misjon i hele Norge er slik en byrde at det stiller DNK dårligere enn andre, og at det derfor må kompenseres. Det er en nesten utrolig formulering i et formelt dokument. At delingstallet varierer med antall personer som kommer til eller går ut av DNK er jo selve poenget, og bruken har siden 1969 vist at Norge, i økende grad, har satt samme kroneverdi på alle troende.

Det er klart diskriminerende dersom medlemstallet i Den norske kirke tas ut av beregningen. Det som foreslås er en klar vei bort fra objektive kriterier og tilbake til forskjellsbehandlingen som var før.

Kommentar om bruk av medlemstallet i tros- og livssynssamfunnene:

Multiplikatoren er i alle tilfelle antallet medlemmer i tros- og livssynssamfunn. Sammen med satsen bestemmer det hvor mye disse får i tilskudd. Medlemstallet kan kontrolleres ved å trekke et lite tilfeldig utvalg hvert år, eller ved å gå gjennom deler av medlemslisten når det er berettiget mistanke om misligheter, uten på noe vis å opprette registre over troende.

Trossamfunnet kan da si nei til kontroll, men med de konsekvenser dette må få for utbetalt og fremtidig tilskudd. Det er lite trolig at samfunnene vil lage medlemskriterier så vidt angår tilskudd slik at de ikke får like mye i tilskudd som andre, f.eks. ved å unnlate å føre opp barn som er riktig innmeldt som tilhørende medlemmer, slik utkastet bekymrer seg for. At behov samfunnene selv har skapt på grunn av sin tro eller sitt livssyn skal medføre endring til mer skjønnsbaserte ordninger, slik utkastet drøfter, er dårlig underbygget. Dersom flere hundre tros- og livssynssamfunn skal få sine søknader skjønnsbehandlet før tilskuddet utmåles, slik

det også legges opp til i utkastet, vil arbeidsmengden øke dramatisk. Om troende velger å lage et lokalt eller et nasjonalt trossamfunn er ikke statens anliggende og bør heller ikke være det. Vi tar avstand fra at staten skal påvirke troende vil valg av organisasjonsløsning for sin sammenslutning. Om man ber, oppfyller møteplikt eller andre regler, slik utkastet problematiserer, står en ansvarlig for selv.

I gjeldende lov heter det i § 19 a også at det bare kan søkes tilskudd for medlemmer som ikke på samme tid er medlem i andre samfunn som søker tilskudd etter loven. Om samfunnene i sine interne regler tillater flere medlemskap må imidlertid være samfunnets anliggende. Staten og kommunene må på sin side kunne forlange at søknader om tilskudd bare gjelder medlemskap i ett av disse. Utkastet er her inne på å lage et nasjonalt register over troende, lett tilgjengelig for enhver som hakker seg inn eller tar en kvalifisert titt. Dette gir ikke gode følelser, et lite historisk tilbakeblikk vil fortelle utreder hvorfor. På verdensbasis ville flere millioner mennesker blitt tatt livet av, hvert år, dersom så skulle bli tilfelle der.

Om utkastets Kapittel 15 Vilkår for tilskudd

_(se også lovforslaget bakerst og delemner som er drøftet underveis)

Det er laget et utkast til en § 4, 5.ledd mv, om lag lik bestemmelse i gjeldende lov .

Det står mye i forarbeidene og formuleringen i 1. ledd "Samfunnet skal når det fremmer krav om tilskudd, skriftlig bekrefte at det er kjent med og vil overholde vilkårene for tilskudd i § 6." kan kanskje gå litt over kanten.

Vi slutter oss likevel til flere av punktene i utkastets forslag til § 6, som for eksempel. «Samfunnet skal når det fremmer krav om tilskudd, skriftlig bekrefte at det er kjent med og vil overholde vilkårene for tilskudd i § 6.

Kongen kan gi forskrift om plikt til å opplyse om fødselsnummer for hvert enkelt medlem i tros- og livssynssamfunn til bruk i saker om registrering etter § 3 og i saker om tilskudd etter § 4. Opplysningene kan jevnføres med opplysninger fra Det sentrale folkeregister, Den norske kirkes medlemsregister og andre tros- og livssynssamfunn for å kontrollere at vilkårene for registrering og tilskudd er oppfylt.

Reglene i statistikkloven om plikt til å gi opplysninger til utarbeidelse av offisiell statistikk gjelder ikke for opplysninger som er gitt etter regler med hjemmel i sjette ledd.

Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om fastsetting av tilskudd og om framsetting av kravet om tilskudd.»

Dette er både i samsvar med prinsipper fra gjeldende lov og Stortingets anmodninger. Formuleringen om barn bør da gjelde alt foreningsliv; det er ingen grunn til å henge ut tros- og livssynssamfunn særskilt her. Og som nevnt mener vi at det som er ulovlig bør det stå om i særlov, mens konsekvensene for registrering og tilskudd som følger av lovbrudd generelt bør stå i trossamfunnsloven. Det er ikke vanskelig å balansere dette mot den autonomi troende har krav på.

Vi lar oss også lett fange av forestillingen i utkastet om at det er mange slemme land og troende i verden, og med god grunn. Men hvordan skal dette vurderes og praktiseres av de regelen rettes mot, når det ikke vites til enhver tid hvilke land og truende dette gjelder. Vi ønsker i Norge å holde ekstremister, voldsmenn og denslags borte fra norsk jord, men hvor er det departementet her har tenkt seg? Russiske regler har vel samme ordlyd, men er for eksempel satt opp for å forhindre proselytisme, og forbyr med dette at Jehovas Vitner (og

mange fler) mottar støtte til sin virksomhet. Tyskland har vel laget en blokkering for scientologer. Kinesiske myndigheter vil gjerne at all utenlandsk støtte skal gå til deres egen versjon av den katolske kirke. Også en del land i Europa har laget seg noen gode barrierer for de som ikke utgjør majoriteten, jf. Hellas, etter hvert Tyrkia, osv. Burmesiske myndigheter er nok ikke begeistret for støtte til muslimer i innlandet, og bort i mot 150 land har vel en eller annen form for organisert diskriminering av minoriteter av noen eller alle avskygninger. Og hvor kommer pengene som doneres fra private egentlig fra? For eksempel penger som testamenteres eller gis i kollektbøssen i takknemlighet eller kjærlighet til troen – eller livssynet.

Om utkastets Kapittel 16 «formål».

(se også lovforslaget bakerst og diverse emner som er drøftet underveis)

Gjeldende lov § 19, 4. ledd, lyder «Tilskota skal gå til religiøse føremål. For mottekne tilskot skal det sendast inn rekneskap., ønskes i utkastet stort sett videreført.

Ikke urimelig, på noen måte. Men forslagene vil også bety at flere millioner årlig må avsettes fra samfunnenes tilskudd til finansiering av revisjonsselskaper. Kontrollregimet som beskrives i utkastet utgjør i tillegg en byråkratisering som ikke praktiseres for andre grupper tilskuddsmottakere, og detaljregulerer trosmessig virksomhet. Det er, som med gjeldende lov, rimelig at det kreves et enkelt regnskap, og at de som ikke sender inn dette kan få stans i tilskudd og eventuelt også et krav om tilbakebetaling.

Om utkastets kapittel 17 samling av forvaltningen

(se også lovforslaget bakerst og kommentarer lenger frem).

Vi har foran gitt støtte til dette med hensyn til registrering, søknad om statstilskudd, dialog med Brønnøysund om medlemsopplysninger, årsregnskap, klagesaker mv. Utkastets forslag til § 7 er imidlertid utilfredsstillende

«Departementet fatter vedtak i alle saker etter dette kapitlet.

Departementet fører kontroll med at tros- og livssynssamfunn oppfyller sine plikter etter denne loven og at krav og vilkår for registrering og tilskudd er oppfylt.

Kongen kan gi forskrift om at oppgavene etter denne paragraf kan overføres til fylkesmannen og kan også bestemme at de kan samles ved ett fylkesmannsembete.»

Hvorfor den nye regionen rundt Oslo skal ta stilling til kommunale dialogtiltak om trosaktivitet i Troms er vanskelig å se, og lite hensiktsmessig. Det er allerede et svært tett og personlig preg over samspillet mellom departementet og fylkesmannsmbetet i Oslo, slik at det kan stilles spørsmål ved om en reell fler-instans-behandling av saker forutsetter et frittstående klageorgan.

Foran er det også nevnt at det fortsatt vil være tett kontakt mellom Den norske kirke og kommunale organer, både når det gjelder bruk av kirken som trosaktør og sosiale og kulturelle tiltak der kirkens personell, hus. Kirker vil utgjøre et nettverk samkjørt med kommunenes aktiviteter. Det blir vel noe feil når det forutsettes at en lokal livssynsgruppe i Finnmark skal forholde seg til Oslo, mens Den norske kirke skal ha sin samarbeidspartner hos kommunen i Båtsfjord.

I Kapittel 17 fremgår det også at dette nye organet skal føre det registeret over samfunnene det her er argumentert for bør settes opp. Det har vi tatt opp i omtalen av utkastets Kapittel 20.

Om utkastets Kapittel 18 medlemskap

(se også lovforslaget bakerst og drøfting av emne der det er aktuelt underveis).

En del punkter bør kommenteres her, ikke minst hvordan man i utkastet har gjort seg stor møyne med å bryte de prinsippene det sies at utkastet bygger på.

Dagens § 3 lyder slik

«Den som er over 15 år, kan melda seg inn i eller ut or trdomssamfunn.

Dagens lovbestemmelser i §§ 5-10 klargjør forhold mellom foreldre og mellom foreldre og barn, følgene av statsborgerskap, bosted, og dobbelt medlemskap. Reglene her fastslår trossamfunnets rett til selv å bestemme vilkår for medlemskap, og tar opp emner som tvang og manipulasjon. Reglene her er konfliktløse og det er lett å mene at disse reglene i hovedtrekk bør føres videre, enten som egne bestemmelser eller som punkter under en regel om medlemsskap. De lyder

«§ 5. Barn som vert født medan foreldra er gifte, høyrer til same trdomssamfunnet som foreldra. Høyrer foreldra til ulike trdomssamfunn utanfor Den norske kyrkja, avgjer dei saman etter at barnet er født, om det skal høyra til eit trdomssamfunn, og i tilfelle kva for eit samfunn. Er foreldra ikkje gifte når barnet vert født, høyrer det til same trdomssamfunnet som mora

§ 6. Foreldre som ikkje bae høyrer til Den norske kyrkja, kan saman melde barnet sitt inn i eller ut or trdomssamfunn, så lenge barnet er under 15 år. Når berre ein av foreldra har foreldreansvaret, kan han eller ho taka slik avgjerd åleine. Har ingen foreldreansvaret for barnet, kan verja melda barnet inn i eller ut or trdomssamfunn. Når barnet er 12 år eller meir, skal det få seia si mening om innmelding eller utmelding, om det let seg gjera.

§ 7. Den som ikkje er norsk riksborgar og heller ikkje har bustad i riket, vert ikkje rekna for å høyra til norsk trdomssamfunn etter denne lov. Ingen kan høyra til eit trdomssamfunn utan han dessutan fyller dei vilkåra som trdomssamfunnet set.

§ 8. Ingen kan etter denne lov samstundes høyra til registerført trdomssamfunn og Den norske kyrkja, eller meir enn eitt registerført trdomssamfunn.

§ 9. Trdomssamfunnet fastset sjølv kva måte innmelding i samfunnet skal gjerast på. Den som vil melda seg ut or registerført trdomssamfunn eller or Den norske kyrkja, må anten møte fram sjølv eller senda skriftleg melding til presten eller forstandaren. Presten eller forstandaren ser til at vilkåra etter lova er oppfylde. Han skal bokføra innmeldingar og utmeldingar og gjeva vitnemål om dei.

§ 10. Ingen må nytta usømelege overtaydingsgrunnar, lovnader eller trugsmål eller gå fram på onnor misleg vis med føremål å få nokon til å gå inn i eller ut or trdomssamfunn.»

Oppsummeringen i utkastets 18.3 med forslag til ny § 2 lyder på den annen side:

«Den som er over 15 år, kan melde seg inn i eller ut av tros- eller livssynssamfunn. Foreldre med foreldreansvar kan melde barn under 15 år inn i eller ut av tros- eller livssynssamfunn. Barn som har fylt 12 år må gi samtykke til innmelding i og utmelding av tros- og livssynssamfunn.

Barn har rett til å bli hørt i tråd med barnelovens alminnelige bestemmelser i alle saker som gjelder deres utøvelse av tro eller livssyn.

Tros- og livssynssamfunnene fastsetter selv vilkår for medlemskap og framgangsmåte for innmelding i samfunnet. Utmelding kan alltid skje skriftlig.»

Sett i forhold til muligheten for å likestille tros- og livssynssamfunn, og internasjonale føringer om å ikke fastsette regler som krever bestemte medlemstall, blir også utkastet til ny § 3 problematisk. Der heter det at tros- eller livssynssamfunn kan bli registrert når det er fast organisert, og har minst 500 medlemmer som

- a) har fylt 15 år,
- b) selv har meldt seg inn, eller som har blitt innmeldt av foreldre eller verge,
- c) er bosatt i riket, og som
- d) ikke er medlem i Den norske kirke eller annet registrert tros- eller livssynssamfunn.

Kriteriet på 15 år for egen inn- og utmelding i gjeldende lov § 3 omtales detaljert hos Dissenterlovkomiteen og er også kommentert i de forarbeidene det vises til her. Mye av dette kan en slutte seg til, også det som gjelder å sette alderskravet for egen inn- og utmelding høyere. Men vi bestrider utkastets forventning om at barn i 12-års alder har modenhet til å ta stilling til de spørsmål det her gjelder. Barn modnes svært forskjellig. Det er heller ingen uvanlig sak at unge mennesker faller for hardtslående, hotte eller manipulerende religiøse ledere, og har en fascinasjon for ytterlighetene. Dette brukes det mye energi på å forhindre, både fra myndigheter, solide ledere og medlemmer i stabile trossamfunn, og foreldre.

Konklusjonen er at foreldrene også fremover må få bestemme om poden skal bli med ut av sammenslutningen når utviklingen der er vond, om familien flytter til en annen del av landet, og følgelig også få lov til å vurdere hvor barnet bør gå på møter i tiden fremover.

Den som har lett rundt om for å finne et argument til utkastet her har også begått en inkurie, vil vi tro. Forslaget i utkastet § 2, om samtykke fra 12-åringer, sees på linje med ferieturer til utlandet. I en del tilfeller er det forståelig og sikkert riktig at barn kan si nei til å bli med foreldre på ferie, i utsikt til negativ foreldreatferd. Det kan en forholdsvis lett slutte seg til, men det er ikke relevant her.

Det fremgår av barneloven, som brukes som referanse, at inn- og utmelding av foreninger har 15-års grense. Mange foreninger vil kreve at foreldre underskriver helt til barnet fyller 18. Det er også mulig å regulere eldre barns rett til mobil, nettaktivitet, bibliotekkort, kjøp av godteri, bruk av lommepenger osv., forbud og påbud av helsemessig eller annen art om mat osv., stort sett uten myndighetenes innblanding. For å si det med Dissenterlovkomiteen: Trossamfunn tar « sikte på en mer dyptgående, varig og omfattende påvirkning av sine medlemmer. Det oppfattes som noe annet og mer betydningsfullt å gå inn i et trossamfunn enn å bli medlem av en eller annen slags forening» .

Hvis barn ikke skal telle med når foreldre har meldt barnet inn, vil det være helt i utakt med den praksis som har utviklet seg for å sikre likebehandling de siste 40 år, og underkjenne trossamfunnenes barne- og ungdomsarbeid. Av tros- og livssynssamfunn av vesentlig størrelse er det vel bare HEF som ikke vektlegger arbeid blant dets egne yngre medlemmer, arbeidet er tilsynelatende rettet mot å få barn som ikke er medlem til å følge bevegelsen. Også andre deler av befolkningen stenges effektivt ute av ordningen. I den siste delen av utkastet opplyses det pussig nok i en løs setning at pinsevenner skal reddes fra å gå under gjennom en svensk medlemsmodell og deretter at det er muslimer som vil rammes av dette.

Som vi har vært inne på tidligere er det også i grunnlovens ånd at trossamfunn selv får bestemme om de eller deres barn skal stå som medlem i ett eller flere samfunn. Dobbeltregistreringer er for så vidt uproblematisk, så lenge staten kan kontrollere at det bare er ett av dem det sendes inn søknad om tilskudd for. Statens tarv tilsier at det skal kunne

HØRINGSUTTALELSE

kontrolleres hvilke av registreringene som legges til grunn for søknad om tilskudd. Avklares ikke forholdet, faller tilskuddet bort. Trossamfunnet må derfor også fremover kunne sette regler for hva som utgjør medlemskap i trossamfunnets forstand, og klare å holde orden på hvem av disse som kan inngå i søknad om tilskudd.

Utkastet har andre steder argumentert for at tilskuddssatsen ikke lenger skal regnes ut objektivt, dvs. ved at man i dag deler tilskuddet Den norske kirke får på medlemstallet for å få en sats. Ved å fjerne norske statsborgere bosatt i utlandet fra definisjonen av medlemmer, slik det foreslås, avkortes støtten til tros- og livssynssamfunn for utlandsboende medlemmer, samtidig med at tilsvarende nedgang i medlemstall for Den norske kirke ikke medfører økning i tilskuddssatsen. Dette er også et urimelig utslag av forslagene.

Opprettelse av permanente registre der statlige organer har tilgang til data eller fødselsnummer over hvilken tro befolkningen har er ikke ønskelig, historisk udelikat, og ulovlig, selv om det pakkes inn i en betraktning om nytte. Ingen ting tyder på at staten klarer å holde dette skjermet over tid. Det er heller ikke nødvendig. Det må være mulig å gjøre dette i tidsbegrensede løsninger direkte knyttet opp mot kontrollmyndigheten i Brønnøysund.

Forslaget er derfor (jf. forutgående omtale under av behov for innredigering fra eksisterende lov §§ 6, 7, 8, 9 og 10 over):

«Følgende kan regnes som medlem etter denne lov

- a. Den som etter egen fri vilje selv har meldt seg inn eller er medlem etter at han/hun fylte 15 år
- b. Den som har blitt innmeldt av foreldre eller verge før han/hun fylte 15 år)
- c. Den som er bosatt i riket, og registrert i folkeregisteret slik
- d. Den som er norsk statsborger, midlertidig bosatt i utlandet og utfører studier, arbeid eller tjeneste «

Fra gjeldende lov § 6 innskytes:

"Når barnet er 12 år eller meir, skal det få seia si mening om innmelding eller utmelding, om det let seg gjera. "

Eksisterende regler om medlemskap er ellers ryddige og klare, bortsett fra § 5, som sikrer automatiske medlemskap og forrang for Den norske kirke. Vi viser her til kommentar under omtalen av gjeldende lovgivnings § 5. Bestemmelsen er direkte diskriminerende, og utkastet gis full tilslutning i at denne regelen må bort. Men i argumentasjonen roter utkastet inn mye rart om følgene.

Kort og enkelt må foreldre i motsetning til i dag alene få fatte beslutning om medlemskap for sine barn. Har ikke foreldrene meldt barnet inn, er det ikke å anse som medlem. Dette bør gjelde alle tros- og livssynssamfunn.

Omgjøring av eksisterende § 8 til en regel som vilkår for tilskudd, slik det fremgår av utkastets § 3 d), kan utfylle dagens bestemmelse. Den som er ansvarlig for føring av registre er en bedre formulering i § 9 enn prest mv. Gjeldende § 10 hører naturlig sammen med regler om vilkår for å beholde registrering, og det vises til omtalen av dette.

Uansett vil behovene for sanksjoner her være dekket inn gjennom en generell formulering om brudd på formell lov, uten at noen bestemt stempling av trossamfunn er nødvendig. Det er

HØRINGSUTTALELSE

også her viktig at trossamfunn og deres tillitsvalgte ikke tillegges ansvar for enkeltmedlemmers opptreden.

Forslaget i 18. 5 om opphevelse av §§ 2 og 4 tiltredes. Dette er dekket i grunnloven og annen lov.

Utkastets Kapittel 19 er tilsvarende gjeldende regler.

Dette har vi ingen videre kommentarer til, ut over at kravet om 500 medlemmer (eller 1000-1300, avhengig av regnemåte) synes urimelig. Tallet bør være ca. 40, av hensyn til behovet for å drive lokale menigheter som ikke har ønske om eller mulighet til inngå i større enheter. Det er rimelig å anta at samfunn som er for små, men i en eksplisitt søknad til fylkesmannen er enig om dette, kan dele vigselmenn.

Utkastets kapittel 20: .

Kapittel 20.1 trossamfunns navn.

Dagens § 12 gir trossamfunn mulighet til å verne sitt navn. Dette identifiserer og reduserer fare for konflikter, og bør videreføres. Utkastet er inne på behovet for et register over trossamfunn som er registrert, og slettet. Dette bør stat og kommune uansett ha for å få oversikt over hvilke gruppering de skal forholde seg til. Et navnerregister bør derfor være en enkel sak å administrere.

Kapittel 20.2 om religionsundervisning, jf, nåværende § 20 er ikke lenger aktuell pga KRL-faget mv.

Kapittel 20.3 arkivering, jf. nåværende § 23 ("§ 23. Bøkene til eit registerført trdomssamfunn skal gjevast inn til dei offentlege arkiv i samsvar med reglane som gjeld for embetsbøkene i Den norske kyrkja.") , mener vi også har mistet sin betydning. Meldinger om vigsel og begravelser sendes fortløpende til offentlige myndigheter, opplysninger om medlemskap bør være en privatsak så langt det ikke er nødvendig for årlige kontrollformål. «Kirke»-bøker er av staten erstattet av folkeregister, av tros- og livssynssamfunnene av medlemslister. Staten bør påse at de som er medlemmer ønsker å være dette, og at inn- og utmelding har skjedd ryddig og frivillig. Om trossamfunnet av hensyn til kontroll og revisjon bør ta ut en årlig liste over medlemmer det er søkt om tilskudd for som et ledd i kravene til arkivering kan vurderes. Staten bør imidlertid ikke sitte på registre over eller lagre opplysninger om enkeltpersoners trostilhørighet.

Kapittel 20.4, om endringer i reglene om fri ved religiøse høytider, 20.5 om politiattest, og 20.6 om andre regler og bestemmelser tiltredes – sistnevnte i den grad disse bestemmelsene nå korresponderer med endringer som er foreslått.

Utkastets konklusjon i kapittel 21 gis tilslutning :

«Etter departementets syn avdekker EYs rapport en rekke problemstillinger og utfordringer ved å innføre en livssynsavgift. På bakgrunn av rapporten og de konsekvenser en livssynsavgift vil ha, jf. gjennomgangen ovenfor, ser ikke departementet det som aktuelt å ta opp forslag om en slik finansieringsløsning. «

Kapittel 22 Gravferd tar opp et spørsmål like relevant for alle troende, som til sammen utgjør 90% av Norges befolkning.

Med 75% av befolkningen som medlemmer og som eier av sine sokns gravplasser vil Den norske kirke også fremover ha ansvar for en stor majoritet av begravelser i Norge. Den norske kirke bør også fremover ha ansvaret for å forvalte gravplassene. Det bør være lovens normalordning.

Departementet beskriver selv omfattende komplikasjoner ved en kommunal ansvarsovertagelse, og det tilsier absolutt ikke at kommunene skal få overta mer av dette ansvaret. I tillegg mener vi at det bør åpnes for at unntaksordningen i enkelte kommuner bør reverseres, når det er strid om forvaltningen der. Lokal kamp om gravplasser er uverdig. Det er som utkastet bemerker viktig med kontering og presisjon, men ikke tankenødvendig å konkludere slik det gjøres i formuleringene til ny lov 2.ledd. I så fall bør det stå: « Dersom Den norske kirke misligholder pliktene og kommunen har påtalt dette, og det er i samsvar med kommunens ønske, kan fylkesmannen etter søknad fra kommunen treffe vedtak om at ansvaret som lokal gravplassmyndighet etter loven her skal overføres til kommunen. Vedtaket kan da bare reverseres dersom kommunen slutter seg til dette eller det skjer i sammenheng med en endring av kommunegrenser.»

Det må i alle tilfelle forutsette enighet lokalt , da dette for kommunestyret er en ren administrativ oppgave, mens trossamfunnene til daglig opplever hvor «skoen trykker». Vi reagerer også på den utelåsing departementet foreslår for representantene for Den norske kirke og de øvrige trossamfunnene i den løpende beslutningsprosessen, som må være en uheldig formulering eller et ønske fra interesser som ønsker trossamfunn lite vel.

De etterfølgende forslag i utkastet om finansiering, private gravplasser, regionale gravplasser med videre har vi så langt ingen sterke synspunkter på, og registrerer at departementet flere steder selv sier at det er lagt ut et utkast til høring uten konklusjoner.

3. INNSPILL AV ALTERNATIVT FORSLAG TIL NY LOV

I. Formål og virkeområde

§ 1 Formål

1. Ledd

«Alle har rett til å drive religiøs virksomhet alene eller sammen med andre, og til å danne tros- eller livssynssamfunn alene eller sammen.» Dette bygger fortsatt direkte på grunnloven og er en videreføring fra gjeldende lov, men bør i 1. ledd tilføyes «så lenge lov og rett ikke blir krenket», for å understreke det som siden 1969 har vært et viktig premiss.

2. Ledd:

«Denne lov skal se til at de tros- og livssynssamfunn som fyller kravene til offentlig registrering blir behandlet likt med hverandre og Den norske kirke, med hensyn til de forhold (evt. «om tilskudd, offentlige funksjoner, gravferd, fri ved høytider mv») som er regulert i eller i medhold av denne lov».

Som § 2 Virkeområde, 1 til 4. ledd foreslås :

1. Ledd.

«Med tros- og livssynssamfunn menes i denne loven sammenslutninger av personer for felles utøvelse av en religiøs tro eller et sekulært livssyn, som utøves ved fysiske sammenkomster og felleshandlinger, på en rituell eller seremoniell måte.»

2. Ledd.

«Loven gjelder for alle tros- og livssynssamfunn, der det ikke er gitt unntak i loven eller i annen lov. «

3. Ledd.

«De tros- og livssynssamfunn som fyller kravene for registrering, kan få de rettigheter som er gitt i denne lov

4. Ledd.

«Reglene i loven om registrering og tilskudd gjelder kun de tros- og livssynssamfunn som søker eller har søkt om dette, og særskilte regler om Den norske kirke gjelder kun for dette trossamfunnet»

II. Medlemskap i tros og livssynssamfunn

Gjeldende § 10 som ny § 3 "Ingen må nytta usømelege overtydingsgrunnar, lovnader eller trugsmål eller gå fram på onnor misleg vis med føremål å få nokon til å gå inn i eller ut or trudomssamfunn".

§ 4. Den som er 15 år eller eldre, kan selv melde seg ut eller inn av tros- eller livssynssamfunn.

§ 5. Når barnet er yngre enn 15 år avgjør foreldre som er gift eller registrert med felles foreldreansvar hvilket tros- eller livssynssamfunn deres barn skal tilhøre

§ 6 Hører foreldrene til ulike tros- eller livssynssamfunn, eller der den ene av foreldrene står utenfor en slik sammenslutning, og de ikke kan enes om hvor barnet skal tilhøre, kan ikke den ene av foreldrene avgjøre dette. Når bare en av foreldrene har foreldreansvaret, eller etter formell overenskomst en hoveddel av denne, kan han eller hun ta en slik avgjørelse alene.

HØRINGSUTTALELSE

§ 7. Når barnet er 12 år eller mer, skal det få si sin mening om innmelding eller utmelding. Tros- eller livssynssamfunn skal sørge for at dette skjer, før barnet føres inn i medlemsregisteret, der dette er mulig.

§8 . Den som ikke er norsk statsborger og heller ikke har bosted i Norge , regnes ikke som medlem i tros- eller livssynssamfunn etter denne lov. Ingen kan regne seg som å høre til et slikt samfunn uten dessuten å fylle de vilkårene dette samfunnet setter.

§ 9. Ingen kan etter denne lov på samme tid høre til et registrert tros- eller livssynssamfunn og Den norske kirke, eller mer enn ett registerført tros- eller livssynssamfunn, når dette skal utgjøre grunnlag for registrering eller beregning av tilskudd. Den som fører nye medlemmer inn i registeret skal stille spørsmål om disse forhold før nye medlemmer føres inn.

§ 10. Andre bestemmelser om føring av registrert medlemskap

1. Ledd:

Tros- og livssynssamfunn fastsetter selv på hvilken måte innmelding i samfunnet skal skje. Den som vil melde seg inn må selv gi melding om dette .

2. Ledd:

Den som melder seg ut av registerført tros- eller livssynssamfunn eller Den norske kirke, må enten møte frem selv eller sende en skriftlig melding til den person som er gitt fullmakt til å sørge for dette . Den som står for innmeldingen skal da se til at vilkår etter loven er oppfylt. Denne tillitspersonen skal bokføre inn- og utmeldinger, og gi skriftlig bekreftelse om dette. Dersom en person flytter ut av landet og senere flytter tilbake, kan vedkommende anses som medlem i lovens forstand når denne er bostedsregistrert på nytt i folkeregisteret.

3. Ledd:

Overnasjonale tros- og livssynssamfunn som etablerer sammenslutninger i Norge i medhold av denne lov må registrere medlemskap i et nasjonalt register, eller kunne synliggjøre den norske medlemsgruppen på annen måte, når medlemskap skal gjelde etter denne lov Kapittel II, III og IV.

4. Ledd:

Anerkjente kirkesamfunn, eller andre sammenslutninger som organiserer flere selvstendige tros- eller livssynssamfunn, kan etablere felles registre, men må da kunne dokumentere medlemmenes lokale tilhørighet. Slike sammenslutninger kan ha egne tillitspersoner for sitt felles register når det er enighet om dette og denne er meldt til fylkesmannen.

Kongen kan gi forskrifter til utdyping av bestemmelsene om medlemskap i denne lov

III. Registrering av tros- og livssynssamfunn og tilskudd

§ 11 Krav til tros- og livssynssamfunn som skal la seg registrere

1. Ledd.

Tros- og livssynssamfunn med flere enn 40 medlemmer kan søke om registrering og få de rettigheter og plikter det medfører.

2. Ledd .

"Som tros- eller livssynssamfunn etter denne lov regnes ikke sammenslutninger hvis formål eller hovedaktivitet er

a) politisk, humanitær, kulturell eller forretningsmessig virksomhet

b) helse- eller selvutvikling

HØRINGSUTTALELSE

- c) å bekjempe religion eller livssyn, eller står for religiøst eller livssynsmessig motivert hat
- d) rent filosofisk virksomhet, eller
- e) primært framstår som virtuelle fellesskap"

3. Ledd.

«Tros- eller livssynssamfunn som utelukker fra medlemskap på grunnlag av kjønn, rase, sosial situasjon, psykisk helse eller funksjonshemming som sådan, kobler praksis og rus, praksis og seksuelle handlinger, eller propaganderer for voldelig, helsefarlig, rasistisk eller annen rettsstridig virksomhet, kan ikke bli registrert og få de rettigheter som følger av denne lov.

4. Ledd (Formkrav fra eksisterende lov: § 14).

«Vil et tros eller livssynssamfunn bli registrert, må det sende melding til fylkesmannen om det og der redegjøre for

- g) Samfunnets navn og adresse,
- h) Tro eller livssyn, og lære,
- i) oppbygging, virksomhet og utbredelse,
- j) navnet på tillitspersoner i samfunnets styrende organer,
- k) navn og arbeidskrets til de tillitspersoner som skal stå ansvarlig for medlemsføring og offentlige funksjoner,
- l) bestemmelser samfunnet har om formålet, om hvem som kan være medlem, om hvordan utpeking av ledere og tillitspersoner finner sted, hva som er styringsordningen, hvem som opptrer utad på vegne av samfunnet, og om tjenestemenn, om vedtekter og om oppløsning og liknende.

Departementet kan gi videre regler om registermeldingens form og innhold.

Med tillitsperson menes i denne lov den som utfører lovbestemt gjøremål.»

§12 «Samfunnet skal uten ugrunnet opphold gi melding om endringer i opplysningene som lå til grunn for registreringen»

§13 Brudd på registreringsvilkår

1. Ledd.

«Når registreringsvilkårene ikke er oppfylt, eller ved brudd på andre krav gitt i eller i medhold av denne loven, kan tros- eller livssynssamfunnet nektes eller fratas registrering. Dersom trossamfunnet grovt eller gjentatte ganger overtrer forpliktelser, opptrer i strid med annen norsk lov, eller selv etter veiledning viderefører alvorlige regelbrudd, kan det gis advarsel eller fratas rettigheter i medhold av denne lov, etter avvikets alvorlighet.

2. Ledd.

«Sammenslutningen står ikke juridisk ansvarlig for enkeltmedlemmers fremtreden når de ikke opptrer på vegne av samfunnet.»

§ 14. Krav om tilskudd, anvendelse og beregning

1. Ledd.

Registrert tros- eller livssynssamfunn kan kreve tilskudd fra staten.

2. Ledd.

Tros- eller livssynssamfunnet skal benytte statstilskuddet til tros- eller livssynsformål.

3. Ledd.

Tilskuddet beregnes etter tros- eller livssynssamfunnets medlemstall. Som tilskuddstellende medlem regnes den som oppfyller kravene til registrert medlemskap etter denne lov, jf. §§ 3-10

4. Ledd.

Satsen for tilskudd per registrert medlem fastsettes årlig og reguleres i samsvar med hvor mye staten gir i tilskudd per medlem i Den norske kirke. Det skal som hovedregel tas utgangspunkt i de utlegg som er budsjettert. Departementet kan etter en vurdering av hva som tjener lovens formål vurdere om regnskapsførte utgifter skal legges til grunn.

5. Ledd.

Alle tros og livssynssamfunn som har rett på og har søkt om tilskudd fra staten kan, etter samme beregningsmåte, hvert år kreve tilsvarende tilskudd fra kommuner der det bor noen som tilhører dette samfunnet

6. Ledd

Følgende tilskudd til Den norske kirke skal ikke inngå i reguleringsgrunnlaget for tilskuddssatsen:

- a) Offentlege utlegg som gjelder alle
- b) Tilskudd til oppgaver Den norske kirke utfører på vegne av det offentlige, og som ikke er knyttet til dette trossamfunnets religiøse virke
- c) Investeringsstilskudd til antikvariske kirkebygg ført opp på egen liste, og ved irregulære hendelser

§ 15«Samfunnet skal når det fremmer krav om tilskudd, skriftlig bekrefte at det er kjent med og vil overholde vilkårene for tilskudd i § 14.

§ 16 Kongen kan gi forskrift om plikt til å opplyse om fødselsnummer for hvert enkelt medlem i tros- og livssynssamfunn til bruk i saker om registrering og i saker om tilskudd. Opplysningene kan jevnføres med opplysninger fra Det sentrale folkeregister, Den norske kirkes medlemsregister og andre tros- og livssynssamfunn for å kontrollere at vilkårene for registrering og tilskudd er oppfylt.

Reglene i statistikkloven om plikt til å gi opplysninger til utarbeidelse av offisiell statistikk gjelder ikke for opplysninger som er gitt etter regler med hjemmel i sjette ledd.

Kommunale vedtak om tilskudd kan tros- eller livssynssamfunnet klage over til departementet.

Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om fastsetting av tilskudd og om framsetting av kravet om tilskudd.»

§ 17. Regnskap og rapport : Alle registrerte tros- og livssynssamfunn skal hvert år sende inn rapport om virksomheten. Tros- og livssynssamfunn som søker om og mottar tilskudd, skal dessuten hvert år sende inn regnskap. Regnskapet skal være avlevert i henhold til de gjeldende regler for god føring og revisjon som gjelder for offentlige tilskudd. Støtte som er gitt til tros- eller livssynssamfunnet fra andre lands statlige myndigheter, eller kjente representanter for disse, skal omtales, der dette er kjent.

Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om regnskap og rapport og om krav om tilbakebetaling.

§ 18 Tilskudd kan nektes utbetalt for tilskuddsåret eller kreves tilbakebetalt dersom et tros- eller livssynssamfunn bryter kravene gitt i eller i medhold av loven her. I vurderingen skal det legges særlig vekt på brudd på registreringsvilkårene, herunder de som skal beskytte barns interesser, brudd på bestemmelser om diskriminering som er gitt i denne lov § 11, 3. ledd og mot hat og vold mv i § 11, 2. ledd. Det kan nektes tilskudd når det dokumenteres at tros- eller livssynssamfunnet aktivt søker, eller med kunnskap om dette i vesentlig grad mottar, støtte fra myndigheter i stater som i følge offisielle menneskerettslige vurderinger motarbeider innbyggernes rett til å utøve tro eller livssyn. Regelen skal praktiseres objektivt.

IV. Om tillitspersoner, forvaltning og tilsyn

§ 19 Tillitspersoner

1. Ledd.

Når tros- eller livssynssamfunnet har bestemt hvem som skal ha ansvar for føring av medlemsregisteret og utføring av offentlige funksjoner, skal fylkesmannen informeres skriftlig, og om senere endringer i valg av tillitsperson. Den som fører medlemsregisteret må ikke være under 23 år, og ha evne til å gjøre oppgavene etter loven. Før en tillitsperson tar fatt på sine oppgaver, skal vedkommende sende fylkesmannen en bekreftelse på at alle gjøremål vil bli utført samvittighetsfullt eller med hjemmel i lov. Når fylkesmannen har mottatt bekreftelsen, skal tillitspersonen tilskrives om dette med kopi til det samfunnet det gjelder.

2. Ledd.

Tillitspersoner i registerført tros- eller livssynssamfunn står under samme ansvar som offentlig tjenestemann når det gjelder gjøremål som er pålagt i eller med hjemmel i lov.

3. Ledd.

Forsømmer en tillitsperson i registerført tros- eller livssynssamfunn etter denne lov bestemmelser gitt i eller med hjemmel i lov, skal fylkesmannen gi tillitspersonen skriftlig advarsel og varsle det styrende organ i dette samfunnet. Fortsetter forsømmelsene eller er ansvaret forsømt på særlig alvorlig vis, kan fylkesmannen ta fra denne personen retten til å stå ansvarlig for medlemsregisteret i tilknytning til søknad om tilskudd, eller å utøve offentlige funksjoner.

§ 20 Forvaltning og tilsynsmyndighet

Departementet fatter vedtak i alle saker etter kapittel II, III og IV som ikke er kommunenes ansvar.

Departementet fører kontroll med at tros- og livssynssamfunn oppfyller sine plikter etter denne loven og at krav og vilkår for registrering og tilskudd er oppfylt.

Kongen kan gi forskrift om at oppgavene etter denne paragraf kan overføres til fylkesmannen og kan også bestemme at de oppgavene som gjelder registrering, felles funksjoner og klage på kommunalt tilskudd samles ved ett fylkesmannsembete.

Kongen kan gi forskrifter om gjennomføringen av bestemmelsene om registrering og tilskudd.

V. Særskilte regler om Den norske kirke

§ 21 Merknad: Vi gjengir her teksten fra vår kommentar til kapitlene 8-10 i utkastet, men avstår fra å gi føringer for et annet trossamfunn: (Sitat)«Det eneste som hører hjemme i den foreslåtte lov og som spesifikt går på DNK, er de forhold som naturlig følger av grunnloven, der Staten forplikter seg på å støtte DNK. Det samme gjelder spesielle forhold der særlig innarbeidede ordninger er i spill (eks. Kongehuset, visse kulturhistoriske kirker, dødsbud, ansvar for gravsteder) og forhold knyttet til finansieringen, som da også er medbestemmende for tilskudd til andre trossamfunn

Skulle det forholde seg slik at DNK selv, eller fraksjoner/aktører innen DNK har ønsket å få staten til å legge visse føringer som det prinsipielt tilkommer DNKs egenvalgte organer og strukturer å fatte beslutning om, er det desto større grunn til å fjerne dette med fast hånd. Dette ikke bare for DNKs selvstendighets skyld, men på grunn av at slike elementer i en felles lov da samtidig henges som damoklessverd over hodene til de øvrige trossamfunnene.

HØRINGSUTTALELSE

Dersom det virkelig er et objektivt behov hos DNK å få forankret noen overgangsordninger i Statlig lovs form, bør dette redigeres inn i en egen lov.

På ett punkt i utkastet skrives det at brudd på reglene kan få tilsvarende konsekvenser som for andre sammenslutninger. Det er en fiksjon, da staten uansett er forpliktet til å yte støtte gjennom grunnloven.»(sitat slutt)

VI. Forskjellige bestemmelser

§ 22. Rett til permisjon fra arbeid mv.

Den som har andre religiøse høytidsdager enn de offentlige helligdagene, har rett til fri fra arbeid, skolegang, obligatorisk undervisning ved universitet og høyskole, tjenesteplikt og lignende i opp til to selvvalgte dager hvert år i forbindelse med høytider etter vedkommendes religion.

Arbeidstaker som ønsker å benytte retten til fri, skal varsle arbeidsgiver senest 14 dager på forhånd.

Arbeidsgiver kan kreve at arbeidstaker innarbeider fridagene. Etter drøfting med arbeidstaker fastsetter arbeidsgiver når innarbeidingen skal skje. Innarbeidingen regnes ikke som overtid selv om arbeidstiden overstiger alminnelig arbeidstid i henhold til arbeidsmiljøloven.

Student som ønsker å benytte retten til fri fra obligatorisk undervisning, skal varsle lærestedet senest 4 uker på forhånd.

§ 23. Registerføring og avleveringsplikt

Kongen kan gi forskrifter med nødvendige regler om registerføring og plikt til å avlevere samfunnenes offentlige bøker.

§ 24. Politiattest

Tros- og livssynssamfunn kan kreve fremleggelse av barneomsorgsattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd, av person som lønnet eller ulønnet skal tilsettes, utføre oppgaver eller inneha tillitsverv der vedkommende vil ha omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige.

§ 25. Gravplass

Kongen kan tillate at tros- eller livssynssamfunn får ha egen gravplass og sette vilkår for dette. Gravplassloven gjelder da tilsvarende så langt den passer.

§ 26. Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Enkeltbestemmelser i loven kan settes i kraft til ulik tid.

Kongen gir nødvendige overgangsbestemmelser.